

Veszprém Megyei Jogú Város
Kulturális koncepciója
(2014–2020)

Melléklet:

Kulturális helyzetértékelés – 2014

Tartalom

1.	Veszprém általános helyzetértékelése	4
1.1	A város általános jellemzése, földrajzi adottságai	4
1.2	A lakosság korösszetétele	5
1.3	Veszprém a szolgáltatások tükrében	5
1.4	Veszprém, az iskolaváros	6
1.5	Felsőoktatási intézmények	7
1.6	Természeti és épített örökségünk	7
1.7	Veszprém szellemi öröksége	8
1.8	Gazdasági környezet	8
1.9	Turisztikai vonzerő, vendégéjszakák	9
2.	Kulturális intézmények	10
2.1	Önkormányzati fenntartásban lévő intézményeink	11
2.1.1	Városi Művelődési Központ	11
2.1.2	Művészetek Háza	12
2.1.3	Eötvös Károly Megyei Könyvtár	12
2.1.4	Laczkó Dezső Múzeum	13
2.1.5	Kabóca Bábszínház és Gyermekek Közművelődési Intézmény	14
2.1.6	Veszprémi Petőfi Színház	15
2.3	Önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok	15
2.2.1	Veszprémi Programiroda	15
2.2.2	A Veszprém Aréna	16
2.2.3	Kolostorok és Kertek Kft.	17
2.2.4	Kittenberger Kálmán Növény- és Vadaspark	17
2.3	Intézmények magántulajdonban	17
2.3.1	A Hangvilla	17
2.3.2	Mestermű Galéria	18
2.3.3	A Pannon Várszínház	18
2.4	Állami tulajdonban, kezelésben lévő intézmények	19
2.4.1	Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára	19
2.4.2	MTA Veszprémi Területi Akadémiai Bizottsága	20
2.4.3	Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Irodája	20
2.4.4	Villa Romana Baláca – Római kori villagazdaság és romkert	20
2.4.5	Magyar Építőipari Múzeum – Tegulárium	21
2.5	Intézmények egyházi tulajdonban	21
2.5.1	Érseki Hittudományi Főiskola	21
2.5.2	Boldog Gizella Királyné Főegyházmegyei Gyűjtemény	22

2.5.3	Szaléziánium	22
2.5.4	Veszprémi Érseki Könyvtár	23
2.5.5	Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár	23
2.6	Pannon Egyetem és kulturális intézményegységei	23
2.6.1	A Pannon Egyetem	23
2.6.2	A Sziveri Intézet	25
2.6.3	Az Egyetemi Könyvtár és Levéltár	25
3.	Civil szféra	25
3.1	A helytörténet ápolása	26
3.2	A nemzetiségek kultúrája	27
3.3	Kiemelt művészeti együttesek	27
3.4	Hivatásos alkotók és szervezeteik	28
3.5	Irodalmi folyóiratok, színházi élet	29
4.	Rendezvények	29
4.1	Kiemelt fesztiválok	30
4.2	A közművelődés nagyrendezvényei	30
5.	A kultúra finanszírozásának jelenlegi rendszere	31
5.1	Az önkormányzati részvétel nagyobb tételei	31
6.	A kulturális élet jogszabályi háttere	32
6.1	Nemzetközi jogi szabályozás	32
6.2	A hazai jogi környezet	33
6.3	Helyi szabályozás	33
6.4	Szakmapolitikai szabályozás	34
7.	A Kulturális koncepcióban tárgyalt kilenc pillér	35
7.1	A közművelődési intézmények a magyar közművelődés alapintézményei	35
7.2	A felnőttképzés a közneveléssel	35
7.3	A közösségi művelődés	35
7.4	A kulturális vidékfejlesztés	35
7.5	Határon túli magyar kultúra	35
7.6	A kulturális örökség digitalizálása	36
7.7	Ifjúsági közművelődés támogatása	36
7.8	A hagyományápolás	36
7.9	A magyar nyelv ügye	37

1. Veszprém általános helyzetértékelése

Veszprémről átfogó, általános jellemzéseként elmondható, hogy a meghatározó szempontokból kiváló, legalább az átlagos szintet elérő, vagy inkább azt meghaladó adottságokkal rendelkezik. Változatos, irigylésre méltó természeti környezettel, közszolgáltatások tekintetében rendezett intézményi infrastruktúrával, figyelemre méltó iskolakultúrával, egyetemmel, regionális tudományos központtal, országos és nemzetközi szinten is érzékelhető, sokszínű kulturális örökséggel.

A kultúrára fókuszálva megállapíthatjuk, hogy e területen jelentős változás indult el, s az átrendeződés, intézmények, szervezetek újrapozícionálása jelenleg is zajlik. Felerősödött a civil szerveződés, tevékenyebbé váltak a kisebbségi, jelenleg nemzetiségi önkormányzatok. Mennyiségileg és minőségileg is gyarapodott az amatőr művészeti tevékenység. Érzékelhetően növekedett a város tradíciója, jelene, kulturális rendezvényei és környezete iránt a lokális, a hazai és külföldi érdeklődés.

Az ezredforduló után a nemzetközi tendenciát követve a város határain messze túlmutató fesztiválok, nagyrendezvények meghatározó szerephez jutottak. Szorosan összefügg mindez a kulturális turizmusra építő turisztikai fejlesztési elképzelésekkel, kultúra és turizmus kölcsönösen erősítik egymást. Zajlik ezzel együtt és ennek mintegy szerves részeként az új városarculat kialakítása, egységessé tétele. Fennmaradt – ha változásokkal is – a város közművelődését szolgáló intézményrendszer, emellett a teljes kulturális intézményhálózat jelentősen bővült. Pályázati lehetőségek segítik a működés objektív feltételeinek javítását és a közművelődés tartalmi javítását. A város életében a kereszténység – úgy is, mint kulturális örökség –, központi, meghatározó elem. Veszprém történelme, kultúrája, nemzetközi orientációja nem megérthető a keresztény hit és kultúra jelenvalósága nélkül.

Veszprém gazdag kulturális értékekben: az értéket teremtő és közvetítő intézményekben, közösségekben, individuumokban egyaránt. Fontos, hogy e gazdag és megtartó, identifikáló erejű teljesítményt összegezzük, hogy ebben rejülő lehetőségeinket felismerve, erre alapítva tudjuk elvárásainkat és céljainkat vizionálni, vállalásainkat és feladatainkat megfogalmazni.

1.1 A város általános jellemzése, földrajzi adottságai

Veszprém nemcsak geográfiailag, de társadalomföldrajzi szempontból is a Balaton által kettészelt Észak-dunántúl szívében fekszik. A Balaton és a Bakony közelsége Veszprém kulturális identitásának vázlatában fontos, de nem kizárólagosan meghatározó szerepű. Egyszerre érvényesül közelségük és távolságuk pozitív hatása. A város e két tájegység között elhelyezkedve, mindenkor állami/közigazgatási, egyházi, gazdasági és kulturális központi szerepére alapozva, azt mintegy tovább erősítve köti össze e két tájat. Lehetőségei szerint és koronként változó módon profitál közelségükből, de csak épp annyira, hogy nem válik kizárólagos vonásává sem Bakony-közelsége, sem Balaton-vonzódása. Kulturális értelemben folyamatos kölcsönhatásban él a város e két meghatározó pannóniai tájjal. A benne élők sajátjukként „használják” elsősorban a Balaton-felvidéket, de önmaguk kiterjesztéseként élik meg a nagyjából Zircig, a Bakony szívéig terjedő hegyvidéket is. Veszprém a

legmagasabban fekvő megyeszékhely: felszíne átlagosan 260-270 méterrel található a tengerszint fölött. A városba érkezőt egy hegyek által ölelt síkvidéki város képe fogadja, amely kép a központ felé közeledve markánsan megváltozik. A Séd folyó kanyargásával a fennsíkot feldarabolta, s a városon belül nem ritkán 30-40 méteres szintkülönbségeket alakított ki. Az így tagolt területek mind földrajzi mind kultúrtörténeti értelemben városrészeket alkotnak, melyeket – a 21. században ugyan már csak geográfiai értelemben – a Séd és mellékvízfolyásainak mélyvonulatai választanak el.

1.2 A lakosság korösszetétele

Öregedő társadalomban élünk, így van ez helyi szinten is. Veszprém megyét megközelítőleg 360 ezer ember lakja, ebből a megyeszékhely mintegy 60 ezer főt számlál. A korösszetétel változásában e tájon is az országoshoz hasonló tendenciák figyelhetők meg. A 18 év alatti népesség aránya a teljes lakossághoz képest lassan csökken (megyei szinten a 2006-os 18,31 %-ról 2011-re 16,76 %-ra esett vissza). Ugyanílyen mértékű csökkenés figyelhető meg a 19–59 évesek között is, míg az idősek esetében növekedett az arány, Veszprém megyében 20,64 %-ról 22,9 %-ra, a megyeszékhelyen pedig még nagyobb az emelkedés, 19,46 %-ról 22,62 %-ra.

Ezt a trendet támasztja alá a KSH 2012 júliusában megjelent összefoglaló jelentése, amely a megyei jogú városok népességadataival foglalkozik. A jelentés szerint a 23 megyei jogú városból csak 4 város esetén sikerült megőrizni a népesség növekedését. A vándorlási különbözet és a születési ráta idősoros mutatói alapján ez a négy város sorrendben: Érd, Sopron, Kecskemét és Veszprém. Az összes többi nagyvárosban fogy a népesség Magyarországon. Ebben a nagyon fontos mutatóban Veszprémnek sikerült megelőznie a megyei jogú városok 87 %-át, olyan nagy ipari központokat, mint Győr vagy Székesfehérvár és olyan nagy vidéki egyetemi városokat, mint Pécs, Szeged vagy Debrecen, mindezt úgy, hogy a városhoz nem vezet közvetlenül autópálya.

A jelentés többi részéből az is kiderül, hogy Veszprémben a népesség korösszetétele és képzettsége is sokkal kedvezőbb az átlag magyar városhoz képest. Fenti adatokból nyilván többféle következtetés is levonható. Szempontunkból releváns egyik megállapítás, hogy a megyeszékhely nem elég vonzó a fiatalok számára. Több lehetőségre, jobb életkörülményekre, s ami ennek része kell, hogy legyen: jobb, gazdagabb művelődési kínálatra, kulturális szolgáltatásra van szükségük. Másik fontos megállapítás, hogy ezzel párhuzamosan egy sok szempontból egészen másfajta elvárásnak is meg kell felelnünk. Nevesül a „maradó”, megnövekedett arányban jelenlévő idős korosztály másfajta igényeit is ki kell szolgálni, mi több, részben megnövekedett arányára is tekintettel, lehetőségeit nemcsak biztosítani, de új területeket megnyitva, bővíteni is kell.

1.3 Veszprém a szolgáltatások tükrében

Veszprém egészségügyi, szociális, közigazgatási, intézményi struktúrájáról területenkénti áttekintés nélkül, általánosságban kijelenthető, hogy a „jó” illetve „megfelelő” minősítésnél gyengébb jelző egyik területre sem jellemző. S ez nem elhanyagolható tényező. Egyrészt a szolgáltatásokat

használók komfortérzete, megelégedettsége miatt. Másrészt e szolgáltatások legkevesebb működőképes, elfogadható színvonala feltétele is annak, hogy a különböző szakterületek szembeállításának kockázata nélkül lehessen a kulturális területet előtérbe, helyzetbe hozni. Harmadrészt, de nem utolsósorban e szolgáltatások természetesen beletartoznak a kultúra tágabban értelmezett fogalmába, a mindennapi kultúrának szerves részét képezik.

1.4 Veszprém, az iskolaváros

Veszprém ma ismert története során mindig iskolaváros, a térség oktatási központja volt. Időben is, iskolatípusban is gazdag a múltja, jelene, kínálata. A 13. századi káptalani (székesegyházi) iskolától – az ország első főiskolájától – kezdve a barokk korban néhány szerzetes tanárral elindított iskolán, a későbbi piarista nagygymnáziumon át napjaink minden korosztályt és tudásszintet felölelő kínálatáig: az alsó fokú oktatás-neveléstől a doktori iskolákat, tudományos műhelyeket működtető egyetemi szintig. Tanulságos az a tény, hogy Veszprém a török kori, majd a 18. század elején elszenvedett pusztulást, csaknem megsemmisülést az oktatás és kultúra fejlesztésének útján kerülte el! Napjainkban **a közoktatási intézményekben** közel 13 ezer gyermek (óvodáskortól a középiskoláig) ellátása valósul meg. A korábbi önkormányzati, jelenleg állami fenntartású iskolák mellett **egyházi iskolák** is találhatóak a városban. Jelentős, számban és minőségben is a német nemzetiségi oktatás általános és középfokú szinten egyaránt, emellett 1999 óta magyar-francia, 2007 óta magyar-spanyol kéttannyelvű képzés is folyik a Vetési Albert Gimnáziumban.

Az **alapfokú művészeti**, zenei oktatás nagy hagyományokkal rendelkező, majd százszázéves intézménye a Csermák Antal Zeneiskola, míg a **középfokú zenei oktatás** a Dohnányi Ernő Zeneművészeti Szakközépiskolában zajlik. Tanárai és végzett diákjai alkotják a Mendelssohn Kamarazenekart, a város egyik kiemelt minősítésű, világot járó, jóhírünket terjesztő együttesét. A két művészeti intézmény a 2012/13-as tanévet összevontan, Veszprémi Zeneművészeti Iskola néven kezdte meg. Országosan is ismert a Táncsics Mihály Szakközépiskola kuriózumnak számító műemlékfenntartó-technikus képzése. Nagy hangsúlyt fektetünk a jövő nemzedék lokális ragaszkodásának kialakítására, a veszprémi identitás erősítésére, a helytörténet tanrendbe illesztett oktatására: Veszprém-történeti tankönyvcsalád kiadásával, városismereti séták, helytörténeti vetélkedő sorozat rendezésének támogatásával.

A kulturális szokások szempontjából roppant fontos társadalmi réteget alkotnak az oktatásban részt vevők, akik helyi szinten jelentős számban kultúra-fogyasztók, ugyanakkor akár a helyi, akár az azt meghaladó, térségi, országos kulturális szinteken aktív, kultúraformáló szereplők is. Az a tény, hogy 2013. január 1-jétől a veszprémi közoktatási intézmények, akárcsak az országban mindenütt, állami fenntartásba kerültek, nem változtat ezen az erős szellemi és érzelmi kötődésen. Aminthogy nem erodálták ezt a kapcsolódást, sőt bizonyos vonatkozásokban erősítették is a két évtizeddel ezelőtt visszaállított, vagy újonnan indított egyházi iskolák sem. Napjainkban Veszprém közoktatás hálózatában 22 általános és középiskolában közel 10 ezer gyermek tanul 1200 pedagógus irányításával.

1.5 Felsőoktatási intézmények

A veszprémi felsőoktatásban a Pannon Egyetemen és az Érseki Hittudományi Főiskolán közel 12 ezer hallgató folytat tanulmányokat. A veszprémi értelmiségnek számaránya, tudása, befolyása, kulturális fogyasztói szokásai alapján meghatározó szereplője az egyetemi oktatói kar. Sajnos kevésbé lép fel kultúra fogyasztóként, még kevésbé aktív résztvevőként az egyetemi ifjúság. Ez sok szempontból érthető, valós és akceptálható, gyakran a diákság hatókörén kívül eső gazdasági és társadalmi folyamatokkal is indokolható.

A Pannon Egyetem Közművelődési Titkárságának együttműködésével a továbbiakban is szükséges pozitív, érdeklődést serkentő, aktivitást provokáló programokat kidolgozni az egyetemi és városi közművelődési szakemberek, valamint a kulturális élet professzionális szereplőinek bevonásával, közös gondolkodással.

1.6 Természeti és épített örökségünk

Veszprém épített és szellemi öröksége felbecsülhetetlen értékünk, amelynek mi, kitüntetett helyzetben lévő, szerencsés használói, alig vagyunk valós tudatában. Veszprém városképét az egyedülálló természeti környezet mellett ezer esztendő műemléki látvány-együttese határozza meg. Mindenekelőtt maga a Vár, mely országosan is egyedi történelmi, egyházi, szellemtörténeti és épített értékekkel rendelkezik. S a környező völgyekben is megtalálható a középkor számos emléke, a Szent Miklós szeg templomromja, a görög apácák kolostorának romja, a Szent Margit nevéhez kötődő domonkos kolostor, vagy a Séd partja, különleges épületeivel, malmokkal, százévesnél öregebb vendégfogadóival.

Helyi védelem alatt 266, egyedi műemléki védelem alatt 132 ingatlan áll a városban. Műemléki jelentőségű terület a Várhegy lábánál lévő, azt körülölelő városrész, mintegy 220 nyilvántartott ingatlannal. Néhány számottevő történeti értékkel bíró építmény és épület – régi Főposta épülete, régi börtön, Laczkó Dezső Múzeum – nem áll ugyan műemléki védelem alatt, de szerves része a város épített örökségének. A Várhegyet körülölelő Séd patak mentén, a Betekints-völgyet, Szerelemszigetet, a vár alatti egykori püspökségi területeket is magában foglaló „zöld folyosón” mindmáig megőrződött valami a természetes környezetből, s alapul szolgálhatott a Kolostorok, kertek projektben e páratlan érték – „a királyné nyakéke” – megújulásának.

A Vár koraközépkori kettős funkciójából – királynéi birtok, püspöki székhely – a világi, végvári szerep a törökkor végére megszűnt, s az egyházi jelleg maradt csupán. Ez azután gyakorlatilag mindmáig e formában megőrződött. A városi polgárság ugyan fokozatosan belakta a káptalani dombok környékét, mégis, Veszprém a mai napig megőrizte ezt a püspökvár-polgár város felosztású kétcentrumúságát. Ez egyfelől történeti fejlemény, s mint ilyen szép örökségünk.

További kérdést vet fel, hogy szemmel látható a veszprémi lépték, a veszprémi városmérték egyre határozottabban „kinövi” a két-, vagy több centrumra szabdaltságot. Annál ugyanis kisebb ez a

város, semhogy ennyiféle teret otthonossággal belakjon, annál viszont nagyobb, semhogy esetenként ne bizonyulnának szűkösnek a meglévő centrumok.

1.7 Veszprém szellemi öröksége

Szellemi örökségünk számbavétele meghaladja e dolgozat kereteit, csak lajstromszerűen soroljuk: a veszprémvölgyi görög apácák kolostorában a királynéi hímző műhelyben készült a Koronázó Palást (a legfrissebb történeti kutatások ezt megkérdőjelezték, de mi magunk, városlakók, továbbra is így identifikáljuk!); a Szent György-kápolnában tett tisztasági fogadalmat Szent Imre herceg; Boldog Gizella királyné volt első királynéi birtokosa a Várhegynek, alapította és felszerelte a Szent Mihály-székesegyházat, és itt, a „királynék városában” várta férjét, Szent István királyt a Koppánnal folytatott küzdelem után; a domonkosok Katalin-zárdájában nevelkedett Árpád-házi Szent Margit királyné, akinek Boldog Ilona domonkos nővér volt a nevelője, aki itt, Veszprémben nyugszik valahol; 1276-ig hét szabad művészetet oktató káptalani iskola működött; Vetési Albert humanista püspök; Vetési-kő, mint az első magyarországi reneszánsz (antikva feliratos) faragott kő; törökkori végvári harcok; Verancsics Faustus polihisztor; Padányi Biró Márton püspök; Fellner Jakab, a püspöki palota tervezője; Volkra Ottó 1711-ben idetelepíti a piaristákat; itt hunyt el Ányos Pál költő; itt tanult Batsányi János; 1813-ban itt jelent meg a Mondolat; 18. századi székesegyházi kottatár; Tumler Henrik mérnök, „hidraulikus”; Hornig Károly püspök; Eötvös Károly és anekdotakincse; Berkeny János Sámuel; Csermák Antal és Ruzitska Ignác – Veszprém Vármegyei Verbunkosok; Francsics Károly; Auer Lipót; Sauer Ignác; Csikász Imre és a Cholnoky-fivérek; Endrődi Sándor költő; Laczkó Dezső piarista tanár, muzeológus; az 1903-ban alapított Múzeum, Rhé Gyula és Baláca; Gutheil Jenő kanonok, Veszprém Árpád-kori történetének kutatója; Medgyaszay István építész – Veszprémi Petőfi Színház; Folly Róbert tervező és a Viadukt; a Hősök Kapuja; veszprémi építőipari hagyományok és Tegulárium, Bruszniai Árpád, stb.

1.8 Gazdasági környezet

Veszprém gazdasági helyzete, környezete nem választható el a térség, a megye gazdasági helyzetétől. Mind a megye, mind a város életében az e szempontból visszatekintésre érdemes utóbbi két-három évtizedben meghatározó szerepe az iparnak van. Veszprém ipari struktúrájára sokszínűség jellemző, melyben a legjelentősebb ágazatok: gépipar, elektronika, élelmiszeripar, vegyipar, bútorgyártás, nyomdaipar, végül a korábbinál lényegesen kisebb mértékben ugyan, de ma is jelenlévő építőipar. A szerkezet ugyanakkor meglehetősen koncentrált, az ágazatok nagy részét egy-egy cég képviseli. Ezeknek a társaságoknak nem csak az árbevétele, de az exportja is jelentős.

A rendszerváltás óta eltelt időszakban történt átstrukturálódás eredményeként még inkább háttérbe szorult a mezőgazdaság. Ennek ellenére Veszprém környékén most is meghatározó a gyümölcskultúra, míg a mezőgazdaságból történt tőke kivonás érzékenyen érintette az állattenyésztést. A kisállattartás mellett jelentős maradt a méhészet.

Az általános közvélekedés szerint a városban létezésnek szignifikánsan vonzó tulajdonsága, hogy a szolgáltatások minél szélesebb köre helyben rendelkezésre áll. Teljes körű egészségügyi szolgáltatás a háziorvostól a szakorvoson át a legmagasabb szintű kórházi ellátásig, széles kínálat a családok, gyermekek számára az óvoda- és iskolaválasztásban, az iskolán kívüli készségfejlesztésben, sportban, művészeti nevelésben, kényelmes vásárlási lehetőség, széleskörű kereskedelmi kínálat és végül, de nem utolsósorban gazdagabb kulturális kínálat, többféle szórakozási, művelődési lehetőség, klub, mozi, színház, stb. áll rendelkezésre.

Kultúra és gazdaság keresztmetszetében két tényezőt mindenképpen fontos megvizsgálni. Egyik, hogy milyen a privát, gazdálkodói, vállalkozói szféra kulturális teljesítőképessége, kultúra-fogyasztó-e, használja-e a helyben elérhető kulturális lehetőségeket a városlakók, adott esetben saját munkavállalói rekreációjára, a mindennapi létezés komfortérzetének növelésére, részt vesz-e, képes-e, avagy kíván-e egyáltalán részt venni a kultúra alakításában, újításában, szponzori, támogatói, mecénási szerepben.

A másik tényező, amiről kell gondolkodnunk, a belváros kereskedelmi funkcióvesztése, vagy a pláza-jelenség, ami Veszprémben is jelen van, ha nem is olyan erőteljesen, mint másutt tapasztalható, de befolyásolja a kulturális fogyasztási szokásokat. Eklatáns példa erre a mozi. Aktuális nagyfilmek kínálatához jelenleg kizárólag a pláza mozit működtető vállalkozás válogatásában, ízlésének és meghatározóan profitorientált szempontjának szűrőjén keresztül jutnak a veszprémi mozilátogatók. (Léteznek persze emellett klub mozik, de az ott elérhető filmek késleltetve, egy-két év elteltével, s élvezhetőség szempontjából szegényebbet, kevesebbet nyújtva kerülnek vászonra.)

Megfigyelhető, hogy egyre több, részben jótékonyági, részben szórakoztató-kulturális jellegű rendezvény „vonul be” a fedett, jó infrastruktúrájú pláza, vagy más kereskedelmi központ helyszínre. Ez a tény azonban a multinacionális kereskedőláncok térhódításával világjelenséggé vált, aminek egyenes következménye a belvárosok hagyományos bevásárló forgalmának csökkenése, és a kulturális „elefántcsonttorony-szemlélet” háttérbe szorulása. A európai városok kulturális stratégiái mindenesetre már egy évtizede számolnak ezzel a jelenséggel, és éppen ennek hatására mosódik el egyre inkább a „magaskultúra” és a hétköznapok kultúrája közötti éles határvonal. Ez különösen a kortársművészet legújabb kori tendenciáiban, illetve új műfajaiban is nyomon követhető.

Más egyéb hasznosulása mellett ebből a szempontból Veszprémben kiemelkedő jelentősége van a Kolostorok és kertek projekt keretében megújult Séd-völgynek a komplex rekreáció lehetősége okán is, valamint a jelenleg zajló belvárosi rehabilitációnak: új, a történeti hagyományokra szervesen ráépülő belvárosi terek komplex, kereskedelmi és közösségi térként való birtokba vétele által. Ideköthető még az új aluljáró is, melynek – ha a szándékok szerint valóban rendezvények, közösségi alkalmak helyszínéül is funkcionál –, szintén lehet egyfajta közösségi motiváló ereje.

1.9 Turisztikai vonzerő, vendégéjszakák

A megyeszékhely turisztikai vonzerejének meghatározó összetevője saját, egyedi értéke, de nem elhanyagolható mértékben alakítja kedvező földrajzi fekvése is. Veszprém megye a Közép-

dunántúli Régió kiemelkedő turisztikai jelentőséggel bíró megyéje, ami alapvetően a Balaton vonzerejének és az ehhez kapcsolódó hagyományos turizmusnak köszönhető. A megye északi része ezzel szemben inkább az aktív pihenésre vágyóknak nyújt lehetőséget, az egyre növekvő infrastruktúra egyre több turistát vonz erre a területre is. Jelentős továbbá a térségben a bor- és gasztronómiai turizmus, a nagy hírnevű somlói és badacsonyi borvidékek mellett a csopaki is egyre nagyobb hírnévre tesz szert. Mindezekre tekintettel nem meglepő, hogy Veszprém megye a vendégek, és a vendégéjszakák számát tekintve túlteljesíti az országos átlagokat.

Míg a megye leginkább a belföldi turizmusban jeleskedik, Veszprém város valamivel jobban teljesít a külföldi turisták megszólításában. Ez nyilván a veszprémi turisztikai arculat egyedi vonásainak, a honfoglalás koráig, Szent István király, Boldog Gizella királyné, Szent Imre herceg személyes jelenlétéig visszanyúló történelmi, építészeti és szellemi örökségnek is köszönhető. És – bár látszólag kevésbé kötődik a kultúrához, ámde a veszprémi vendéglátásban igen jelentős hányadot képvisel -, fontos megemlíteni az élsport vonzásában megszülető „sport indíttatású” turizmust. E látogatói körnek a kultúra tágabb értelmezése szerinti megszólításában szintén vannak még tartalékok, lehetőségek. Veszprém város marketing- és turisztikai tervében hangsúlyos szerepet kap a kultúra, a kulturális turizmus, ebbe kellene megkapaszkodnunk, mert e két terület, kultúra és turizmus kölcsönösen egymásra utalt, és kölcsönösen hatni képes egymásra.

Veszprémben a kiadható kereskedelmi szobák száma több mint kétszeresére nőtt (+103 %), a szállásférőhelyek száma pedig 85 %-kal emelkedett 2008 és 2011-között (824 db-ról 1680 db-ra), míg az átlagos kihasználtság csupán kis mértékben változott az időszakban (32 %-ról 24 %-ra). A szálláshelyek kínálatának bővülése során létrejött új kapacitások színvonalukban a három- és négycsillagos minőséget képviselik, jellemzően azonban nem nagy kapacitású, hanem közepes és kisméretű egységek. Veszprémben a turisztikai szolgáltatásokat az egyedi és családi hangulat jellemzi, személyes jellegükkel külön minőséget képviselnek. Ez a veszprémi jellegzetesség jól illeszkedik a város egészének emberléptékűségéhez, barátságosságához. A vendégéjszaka számot tekintve 2010-ben 31.476 vendég 61.057 vendégéjszakát töltött el, amely folyamatos bővülés mellett 2012-ben már a 103 837-re emelkedett, sajnos azonban még mindig az 1,9 napos alacsony átlagos tartózkodási idő a tipikus.

2. Kulturális intézmények

Veszprém kulturális, történelmi, építészeti, művészeti, tudományos tradíciói révén sajátos intézményi struktúrát hozott létre, amelyben az intézmények – mintegy szimbiózisban – egyszerre városi és megyei szerepkörűek. Ezen a tényen nem változtat a 2012-ben és 2013-ban lezajlott intézményi fenntartóváltás-sorozat sem. A szolgáltatásokat igénybe vevők köre javarészt eddig is a városban élők közül tevődött össze, és fordítva: a középiskolások, egyetemisták a környékből, vagy távolabbi településekből járnak Veszprémbe.

Az intézményi háttér, szolgáltatások biztosításával a cél belakható közösségi teret és infrastruktúrát biztosítani egyesületeinknek, polgárainknak, fiataljainknak és művészeinknek.

Megyei jogú város számára kötelező feladat a közművelődésről, azaz közösségi szinterről intézmény fenntartásával gondoskodni, megyei és városi könyvtárat, valamint megyei hatókörű városi múzeumot fenntartani. Előadó-művészeti szervezet (színház) fenntartása az önkormányzat önként vállalt feladata.

2.1 Önkormányzati fenntartásban lévő intézményeink

2.1.1 Városi Művelődési Központ: a város elsősorban közművelődést, kultúrához való hozzáférést biztosító közintézménye. Az elmúlt években számos változáson, mind létszámában, mind feladatkörében jelentős „karcsúsításon”, költözésen esett át az intézmény. 2012 nyarán vette birtokba a közfeladat ellátásra ingyenes használatba kapott állami tulajdonú, Táboraállítás parkban található épületet, megosztva a Kabóca Bábszínházzal. Az első profiltisztítás eredményeként 2013. január 1-jétől négy városrészi intézményegységétől vált meg, amelyeket, lévén elsősorban fiókkönyvtárként fungáltak eddig is, áthelyeztünk a megyei könyvtárhoz. A kádártai és gyulafirátóti, alapvetően eddig is művelődési házként, s kevésbé könyvtárként működő két külső intézményegysége maradt a kebelében továbbra is.

2013-ban újabb profiltisztítás következett, a klasszikus rendezvényszervezői feladat ellátását az újonnan létrehozott Veszprémi Programiroda Kft. kapta. Ezzel a módosítással a Városi Művelődési Központ mint a város elsősorban közművelődési intézménye immár meghatározón és teljes körűen a közművelődési alapfeladatára összpontosíthat. A közművelődés támogatása, közösségi szintér biztosítása alapfeladat, s egyben misszió is, ahol nem a közvetlen megtérülés, nem a gazdaságosság szempontja az elsődleges. A számos változás és jelentős átalakulás záróakkordjaként, egy sikeres Agóra-pályázatnak köszönhetően, hamarosan egy teljes körűen megújult épületben folytathatja munkáját az intézmény.

A VMK működésében a közelmúltban bekövetkezett változások:

A./ Levált róla a települési nyilvános könyvtári ellátás, áthelyeztük oda, ahol ezt a profilt legszívesebben ellátni képesek, rögtön akkor, amint erre az Eötvös Károly Megyei Könyvtárnak a fenntartásunkba vételével lehetőségünk nyílt.

B./ Levált róla a közművelődésnek a programszervezői, rendezvényszervezői ága, ill. ennek a feladatnak az ellátása is azzal, hogy néhány hónappal ezelőtt kifejezetten erre a célra megalapítottuk a Programirodát. Ez nyilván nem jelenti azt, hogy ilyen munkát egyáltalán ne végezhetne, már csak azért is, mert a megújuló színhely épületében egy kiváló adottságú színháztermet a jövőben is meg kell töltenie programokkal – mindenekelőtt közvetlen környezetének, a város legnagyobb lakótelepén élőknek, de értelemszerűen az egész város lakosságának a művelődési igényét szolgálva. Alaptevékenysége, fő profilja a közművelődés teljeskörű, minden korosztály és minden társadalmi csoport számára történő biztosítása: civil, amatőr ill. öntevékeny csoportok támogatásától a felnőttoktatáson át az ismeretterjesztő, életvezetési támogatások, stb. biztosításáig. A tartalom szolgáltatásban új minőséget fog jelenteni, amikor a jelenlegi szocreál, igénytelen környezet helyett a mind funkciójában, mind küllemében, kívül-belül korszerűsített épületben újra lehet kezdeni a munkát.

2.1.2 Művészetek Háza: a város meghatározó kortárs művészeti, közművelődési intézménye. Kettős irányultságú intézmény. Egyfelől és meghatározó módon kiállítóhelyeket működtet. E tekintetben az elmúlt 10 évben jelentős változáson ment keresztül. Az eredetileg két időszakos kiállítóhellyel – Csikász Galéria és Várgaléria – rendelkező intézmény, amely fennállása óta a kultúra teljes spektrumát felölelő tevékenységet folytat, mára két állandó képzőművészeti gyűjteménnyel is gazdagodott: Modern Képtár – Vass László Gyűjteménnyel a Vár u. 17. számhoz köthető központi épületegyüttesben, valamint a László Károly Gyűjteménnyel, amely pedig az uniós pályázat keretében megújult Dubniczay-palotában talált otthonra.

Szakmai munkájának eredményeként mára elismert és jegyzett országos és európai hírű kortárs képzőművészettel foglalkozó intézménnyé fejlődött. Vizuális művészeti értékeik bemutatására az intézmény szakemberei az iskolákba kihelyezett foglalkozásokat is tartanak, az intézmény falain belül pedig rendszeresen az interaktivitásra épülő múzeumpedagógiai órák. Ezzel szorosan összefügg a Művészetek Háza másik tevékenységi területe, a közművelődés. Vállalt feladatuk, hogy a képzőművészetén kívül a többi kortárs művészeti területet is bemutassák. Ennek a kezdetekig visszanyúló hagyományai vannak az intézményben, legfőképpen az irodalom és a zene területén.

A Művészetek Háza kiadói tevékenysége is jelentős. Kiadja a Várucca Műhely folyóiratot. A folyóirat kiadással párhuzamosan könyveket (klasszikus, fontos helyi értékeket, kortárs irodalmat), kiállítási katalógusokat, monográfiákat ad ki. A Dubniczay-palota udvarán, az egykori magtárban helyet kapott **Tegulárium** jelenleg állami fenntartásban áll. Működtetését – a fenntartóval együttműködve – a Művészetek Háza látja el.

Aktuális szervezeti változások a Művészetek Háza működésében:

A./ Levált róla a Bakonyi Háznak, mint néprajzi, múzeumi kiállítóhelynek a működtetése, áthelyeztük a feladatot a szakmailag legmegfelelőbb helyre, amint erre a Laczkó Dezső Múzeum fenntartásunkba vételével lehetőség adódott.

B./ Levált róla a Tűztorony és a Várkapu (Hősi kapu) működtetésének feladata is, amely intézményi egységek meghatározóan szintén múzeumi, történeti, ill. részben turisztikai tartalmú feladatot jelentettek, amelyet szintén az ilyen főprofilú Laczkó Dezső Múzeum lát el a jövőben.

C./ Szeretnénk ugyanakkor idehelyezni a jelenleg is állami fenntartásban lévő Tegulárium működtetését, amely ugyan szintén történeti – ipartörténeti – gyűjtemény, azonban elhelyezkedése okán – a Művészetek Háza Dubniczay-palotabeli épületszárnyában található – működtetése a többi kiállítóhellyel kombinált értékesítésben jelenti az optimális megoldást.

A Művészetek Háza összességében tisztább profillal végezheti feladatát. A kortárs képzőművészetnek és irodalomnak mind a professzionális, mind öntevékeny (amatőr) megnyilvánulásokhoz, közművelődéshez szorosabb kapcsolatban lévő formáit végzi.

2.1.3 Eötvös Károly Megyei Könyvtár: 2013. január 1-jétől került Veszprém város fenntartásába, ezzel egy időben bővült a profilja, ennek folyamányaként a városrészi, ún. fiókkönyvtári hálózatot is átvette. A megyei könyvtár Veszprém megye legnagyobb, leglátogatottabb nyilvános közkönyvtára, az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer tagkönyvtára, Könyvtárellátási Szolgáltató

Rendszerben aktív könyvtár, közel 200 település kulturális és könyvtári szolgáltató központja. A Kulturális törvényben rögzítettek alapján alapfeladatai: a könyvtárhasználók igényeit feltárja, a valós szükségleteket kielégítse, megfelelő szolgáltatásokat nyújtson, fenntartsa és fejlessze azokat; gyűjteményét folyamatosan gyarapítsa, sokoldalúan tárja fel, korszerű infokommunikációs eszközöket és forrásokat biztosítson, a megyében élő nemzetiségek kultúrájának ápolását segítő szolgáltatásokat nyújtson. A könyvtár információs és közösségi tér, szolgálja a lakosság kulturális és közösségi igényeit.

A megyei könyvtár és fiókkönyvtárai a közoktatásban, a felsőoktatásban, az informális és nem formális oktatásban résztvevők számára is biztosítják a korszerű könyvtári szolgáltatásokat, segítik az egész életen át tartó tanulást, a szabadidő eltöltéséhez közösségi színtereket működtetnek. Biztosítja a gyermekkorúak és a fiatalok könyvtári ellátását, olvasáskultúrájuk fejlesztését célzó helyi programokat szervez, és bekapcsolódik az országos kampányokba. A megyei könyvtár különös figyelmet fordít fogyatékkal élő és szociálisan hátrányos helyzetű olvasóira.

A központi épületben közel ötezer négyzetméteren számtalan információs szolgáltatással várják és szolgálják a betérő olvasókat, könyvtárlátogatókat. Az intézmény a megyeszékhely egyik kulturális központja, gondoskodik Veszprém megye és Veszprém város lakosainak könyvtári ellátásáról. Közel 390 ezres dokumentumállomány áll az olvasók rendelkezésére.

A Veszprém Megyei Helyismereti Gyűjteményben közel 20 ezer megyei és városi vonatkozású dokumentum található, többek között az évtizedek óta gyűjtött és rendszerezett tájirodalom, aprónyomtatványok, képeslapgyűjtemény, plakátgyűjtemény és más unikális kiadványok. A megyei könyvtár zeneműtári szolgáltatása 1969-ben indult el, Gyermek- és Ifjúsági Könyvtára a legkisebbektől egészen a középiskolás korig várja olvasóit.

Fiókkönyvtárak: A 2013. január 1-jétől működtetésébe került városrészi fiókkönyvtárak integrált közösségi tereként működnek, könyvtári feladataik mellett, együttműködve a Városi Művelődési Központ művelődésszervezőivel, kulturális programokat nyújtanak a lakótelepen és a városrészekben élőknek. Kapcsolatot tartanak a környező iskolákkal, szociális gondozó intézményekkel, civil szervezetekkel.

2.1.4 Laczkó Dezső Múzeum: 2013. január 1-jétől Veszprém Megyei Jogú Város fenntartásába került, ezáltal a többoldalú intézményi együttműködés útján még aktívabb résztvevője, formálója lehet a város kulturális életének, megtartva a megyei hatókörből adódó feladatait.

2013. január 1-jétől a Laczkó Dezső Múzeum működtetésébe került a hozzá szervesen kapcsolódó Bakonyi Ház kiállítóhely, majd április közepétől a Tűztorony, Várkapu együttese is. A Múzeum mindhárom helyszínt kiemelten kívánja kezelni. Utóbbiban, a 2014. március 15-én megnyílt Hősök kapuja – Várkapu Látogatóközpont – Várkapu Bolt intézményi egységben egy új, komplex – múzeum szakmai és turisztika – feladatkör ellátását vállalta az intézmény. Mindazonáltal a Múzeum küldetése változatlan: a nemzet egészének közös szellemi értékeit jelentő kulturális javak gyűjtése, védelme, restaurálása; a gyűjtemények fenntartása, közkinccsé tétele; a hozzájuk kapcsolódó információk kutatása, feldolgozása, megosztása a nagyközönséggel, eleget téve ezzel a múzeumpedagógiai igényeknek, és biztosítva az egész életen át tartó tanulás lehetőségét. A Múzeum

feladata, hogy egyszerre legyen a múlt tárgyi emlékeit és szellemi örökségét feldolgozó tudományos központ, az igényes közművelődés, ismeretterjesztés és tudományos megalapozottságú történelmi interpretációk helyszíne, közösségi tér, valamint turisztikai attrakció.

A múzeum számos rendezvénnyel gazdagítja a városi közművelődési kínálatot: Március 15., Tavasz Napegyenlőség – Gyümölcslő Boldogasszony ünnepe, Múzeumi Világnap, Trianon emléknap, Múzeumok Éjszakája, Kulturális Örökség Napjai, Szent Mihály ünnep, Múzeumok Őszi Fesztiválja. A közönség részvételét leginkább a szabadidő eltöltésével összekapcsolt, nagyszabású rendezvényeken és a régészeti/néprajzi parkokban lehet elérni – mint ezt az európai példák mutatják. A múzeumi kommunikáció két eleme: a kiállítás és az oktatás, ez utóbbi részaránya jelentősen megnövekedett a múzeumi munkában. (A Balácai Római kori Villagazdaság és Romkert állami fenntartásba vont intézmény, melyet a Magyar Nemzeti Múzeummal kötött együttműködési megállapodás keretében továbbra is a Laczkó Dezső Múzeum működtet.)

2.1.5 Kabóca Bábszínház és Gyermek Közművelődési Intézmény: 2001 óta működik hivatásos bábszínházként, Veszprém város fenntartásába 2008-ban került. Egy intézmény életében a 10-12 év gyerekkornak számít, de ez idő alatt is országos és nemzetközi hírnevet szerzett a bábszínház, és 2012-től kiemelt színházként működik. A kiemelt színházi kategória minősítési feltételeit a fenntartóval kötött szerződés alapján kell az intézménynek teljesítenie.

Az alapító okiratban foglaltak szerint elsősorban báb- és gyermekszínházi előadásokat hoz létre, részt vesz Veszprém város gyermek korosztálya igényes nevelésében és szórakoztatásában, részt vesz a város nemzetközi és kulturális kapcsolataiban, nemzetközi művészeti együttműködést támogat, bábszínházi és szakmai találkozókat szervez, a város amatőr bábmozgalmában tevékenykedők szakmai képzésében segítséget nyújt. Együttműködik az Önkormányzat és intézményei által rendezett kiemelt kulturális nagyrendezvények, fesztiválok lebonyolításában, úm. Gizella-napok, Szent Mihály-nap, Szent István-nap, valamint minden évben megrendezi a Kabóciádé Családi Fesztivált.

A Veszprémben található gyermek kulturális élet több helyszínen párhuzamosan folyik. A Laczkó Dezső Múzeum, a Művészetek Háza, az Eötvös Károly Megyei Könyvtár, a klubkönyvtárak és a Szaléziánium is szervez programokat, működtet klubokat. A Kabóca Bábszínház is részt vállal ebben a feladatban, de elsősorban hivatásos művészeti tevékenységet végez, hiszen támogatása és kötelezettségvállalása a jogszabályok szerint is ezt írja elő. A színház új székhelye, a Táborállás park 1. szám alatti épület, Veszprém legnagyobb lakótelepén található. A lakosság létszáma és az épület ismertsége lehetőséget teremt arra, hogy közösségi színtere legyen a kulturális életnek, amiből a Kabóca Bábszínház elsősorban családbarát programok rendszeres működtetésével vállal fontos feladatot. Tény ugyanakkor, hogy egy olyan hivatásos színház számára, mint a Kabóca, a város központjában, önálló épületben, vagy önálló bejárattal rendelkező épületben, épületszárnyban való elhelyezés volna az ideális, hogy a programok mindenki számára elérhetőek legyenek, és az intézmény egyedi arculatát is ki lehessen alakítani. Ez a kisgyerekek számára, a kötődés kialakulása szempontjából nagyon fontos. Ezidáig nem tudtunk ebben a kérdésben előrelépni, reményeink szerint

az újonnan kialakítandó „Kulturális negyedben”, az Óvári Ferenc utcai régi mozi épületében lehetőségünk lesz rá. A színházi közönség mellett a negyed más, a kultúrához vonzódó látogatókat, diákokat, esetleg új kereskedő réteget, vállalkozókat is képes lesz visszavonzani a belvárosba. (Az ún. Kulturális negyed – a Regina Mundi templomtól a Petőfi Színházon, Színházkerthen, Hangvillán át, a temetőig – összefüggő egységet alkot, ahol a művészeti és kulturális intézmények dolgozói számára új kölcsönhatások, új kapcsolatok kialakítására nyílik lehetőség. A Színházkert, mint a városközpont egyik zöldterülete ideális közösségi programok központi helyszínének, hangulatos szabadtéri „kiülős” kávézók, kiséttermek otthonának, találkozóhelynek is.)

2.1.6 Veszprémi Petőfi Színház a törvényi besorolás szerint a kiemelt kategóriájú színházak közé tartozik. 2012. január 1-jétől fenntartója Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata. Költségvetését a Magyar Állam és Veszprém Megyei Jogú Város támogatása, saját bevételei biztosítják. Tevékenységét az Előadó-művészeti törvény hatályos rendelkezési, Veszprém Megyei Jogú Várossal kötött Fenntartói megállapodás keretei között végzi. Feladata minden, a megyeszékhelyeken működő kőszínházhoz hasonlóan, a város és környéke, a megye lakosságának szolgálata a színházművészet eszközeivel, biztosítva a minőségi, magas színvonalú, igényes szórakoztatást színházi előadások létrehozásával, befogadásával, fesztiválok szervezésével, a társművészetek bemutatásával.

A színház szellemi centrumként, szakmai műhelyként közösségi teret alkot. Mint színházz szakmai intézmény országosan kapcsolódik több szakmai szervezethez. Tagja a Magyar Teátrumi Társaságnak, mindenkori igazgatója révén a Vidéki Színházigazgatók Egyesületének. Színészein keresztül kapcsolódik a MASZK Országos Színészegyesülethez, dolgozói révén a Művészeti Szakszervezethez, a Liga Szakszervezethez. Nemzetközi kapcsolatot tart fenn elsősorban a szomszédos országokkal, Horvátországban Varasd és Zágráb, Erdélyben Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy, Szlovákiában Komarno, Csehországban Most városával.

A Veszprémi Petőfi Színház népszínházi kínálatot nyújt. Játsszik klasszikus és kortárs, magyar és külföldi szerzőktől darabokat, operettet és zenés játékot, elsősorban musicaleket, felnőtt-, ifjúsági- és gyermek nézőinek. Az utóbbi években operát is készített saját és közös produkcióban is. Erre alkalmassá teszi az a személyi állomány, amellyel rendelkezik és az a szakmai tudás, alázat és odaadás, amellyel – a nehéz körülmények ellenére is – szolgálják a színházi dolgozók a színpadi munkát. A gyártás során saját szakember gárdával, saját műhelyeikben európai színvonalon dolgoznak a jelmez- és díszletkészítés területén. Ennek megtartása, fejlesztése alapvető feltétele a színházz szakmai feladatellátásnak. Örömteli fejlemény, hogy 2013-ban új, korszerű Műhelyházat vehetett birtokba a színház.

2.2 Önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok

2.2.1 Veszprémi Programiroda Rendezvényszervező és Kulturális Szolgáltató Kft. Régi terv valósult meg azzal, hogy 2013 végén megalakult a 100%-ban önkormányzati tulajdonú Programiroda Kft-t. A már korábban megkezdett, kulturális intézményeket érintő profiltisztítás ezzel lényegében

befejeződött. Ennek egyik hozadéka, hogy a korábban a VMK által ellátott városi rendezvények, nagyrendezvények, nemzeti ünnepek szervezési feladatait a Programiroda Kft. vette át. Emellett a korlátolt felelősségű társaság másik, valójában elsődleges feladata a „Hangvilla” kulturális és művészeti tartalommal való megtöltése, sőt – szintén kultúrához kötődő – városmarketing feladatokat is ellát. A marketing stratégia a város kulturális kínálata kapcsán így fogalmaz:

„A város kultúrája meghatározza a közösség értékrendjét (normák, hitek), a kulturális, művészeti és sport életet, amit a város önkormányzatának is alakítania kell, úgy, hogy értéket hordozó programokat kínál a régió lakossága számára. A helyi lakosság a város identitásának és kultúrájának a hordozója, ezért az első számú célközönségünk, akik a "fogyasztással", a városi rendezvények látogatásával a kultúra közegévé, részévé válnak. (...) A cél, hogy a veszprémiek keressék és fogyasszák a város kulturális (művészeti és sport) tartalmait, ehhez az önkormányzatnak támogatnia kell a kulturális élet pezsgését, elsősorban saját intézményeinek és rendezvényeinek a gazdagításával és pozícionálásával, erősítésével (egységes arculat).”

A Programiroda Kft. ennek megfelelően részt vesz a városmárka identitásának meghatározása, a médiakapcsolatok javítása, tudatformálást segítő tematikus kampányok a fenntartható életmód és a tudatos közösségi magatartás elsajátítása érdekében, városi legendák felelevenítése, a fiatalokat megcélzó kommunikáció és kreatív közterületi design megvalósítása, meglévő és új Veszprémikumok fejlesztése témakörökben felmerülő városmarketing feladatok ellátásában is.

A profiltisztítás igénye és a városmarketing szempontok érvényesítése mellett a Veszprémi Programiroda Kft közreműködését finansiális szempont is indokoltá teszi. Vélhetően kiszámíthatóbb és tervezhetőbb szakmai, gazdasági környezetbe kerülnek az önkormányzati kulturális rendezvények, mivel egy Kft. a külső szponzorációs források bevonásához is nagyobb mozgástérrel rendelkezik.

A Programiroda képes lesz ugyanakkor a kulturális innovációk felvállalására és a kínálat színesítésére is. Az ún. „részipiacok” megcélzásán keresztül képes lesz a speciálisabb igényeket is kielégíteni, és ez által egyre szélesebb rétegeket elérni, ami egy önkormányzati intézménytől nem feltétlen várható el. Szervezeti adottságaiból fakadóan könnyebben ér el olyan pályázati forrásokat is, amelyek érdekében gyors döntéshozatalra és rugalmas előkészítésre van szükség.

2.2.2 A Veszprém Arénát a 100%-os önkormányzati tulajdonban lévő Csarnok" Veszprémi Csarnoküzemeltető, Rendezvényszervező és Kommunikációs Kft. Üzemelteti. A multifunkciós rendezvénycsarnok 2008-ban nyitotta meg kapuit. Bázisfeladata a veszprémiek büszkesége, az MKB-MHV Veszprém férfi kézilabda csapat mérkőzéseire, edzéseire helyszín biztosítása, de emellett a kézilabda utánpótlás nevelésnek és több önévelési sportnak is állandó helyszíne.

A sportmérkőzéseken több, mint 5000 szurkoló foglalhat helyet a lelátókon, míg kulturális rendezvényeken a szükséges beépítés, áttájolás miatt a szervezők mintegy 3000 nézőt tudnak leültetni. Korszerű és igényesen kialakított háttér infrastruktúrája alkalmassá teszi rangos nagyprodukciók befogadására is, mi több, ez a tulajdonos önkormányzat elvárása is! A helyszín kitérőre vizsgázott már nem egy ilyen alkalommal, pl. a világsztárokat felvonultató VeszprémFest koncertjeinek (eső)helyszínéül szolgálva.

2.2.3 Kolostorok és Kertek Kft. rendezvényterei: az e néven megvalósult Séd-völgyi rehabilitációs projekt eredményeként a pihenést, kikapcsolódást, szórakozást komplex módon biztosító, összefüggő zöld felülettel rendelkező közösségi tér fontos és igen értékes része a városnak. Az egykori vidámpark szélén kialakított csónakázó tó partja, a volt jezsuita templom megújított belső tere, valamint a görög apácakolostor alapfalain kialakított romkert a birtokbavétel óta eltelt rövid idő alatt is számos városi rendezvény helyszínéül szolgált. De remek, ihletett helyszíne a várhegyet a „Királyné nyakékeként” körbefolyó völgynek a szintén megújult Margit-rom s az igényes, asszociatív, népi játékfigurákkal, hintákkal, mászókákkal felszerelt játszótér is. A természetes, ugyanakkor igényesen kialakított környezet hasznosítását a névazonos gazdasági társaság végzi, s emellett befogad nem saját szervezésben megvalósuló programokat is.

2.2.4 Kittenberger Kálmán Növény- és Vadaspark: az Állatkert a város emblematisz „intézménye” gazdasági társaságként, (Kiemelten) Közhasznú Kft. formában működik. Hazánk második állatkertje a veszprémi, 2008-ban ünnepelte megalapításának 50. évfordulóját. Jelenleg körülbelül 150 faj 600 egyede látható az Állatkertben, amely két különálló, de egy belépőjeggyel látogatható területből áll. Az alsó, Fejes-völgyben található a klasszikus állatkerti képet mutató rész, ahol több kontinens, s főként Európa élővilágát lehet megtekinteni.

Az Állatkert az Európai Állatkertek és Akváriumok Szövetségének tagjaként részt vesz több nemzetközi fajmentési programban is. Az Állatkert folyamatosan és igen eredményesen pályázik. Ennek köszönhetően az utóbbi néhány évben számos fontos fejlesztést valósított meg. Kiemelkedő látványossága pl. a 2007-ben betelepült afrikai szavanna kifutó, amely az Állatkert felső, Gulya-dombi részén található, és amely hazánk legnagyobb ilyen jellegű kifutója. A Gulya-dombi területen 2009 tavaszán került átadásra a Csimpánzvilág elnevezésű új létesítmény, míg 2010 márciusában a Kölyökdzsungel. 2010 szeptemberében nyílt meg a látogatók előtt az Afrika-ház, mely télen-nyáron látogatható, zsiráfok tartására és bemutatására alkalmas komplexum. A Veszprémi Állatkert a város legdinamikusabban fejlődő, legnagyobb, évi közel 250 ezer fős látogatottságot produkáló komplex közjóléti intézménye.

2.3 Intézmények magántulajdonban

2.3.1 A Hangvilla jelenleg a Swing-Swing Kft. tulajdonában áll (a cégben önkormányzatunk is üzletrésszel rendelkezik). A régi Séd mozi épülete a belvárosi rehabilitáció keretében teljesen átépült, kibővült, megújult. 2013 őszén itt kezdte meg működését e néven egy új kulturális intézmény, egy új közösségi tér Veszprémben. Az új kulturális központ egyfelől helyet ad olyan feladatoknak, funkciók ellátásának is, amelyeket eddig a Városi Művelődési Központ, a jelenlegi intézményi struktúra meghatározó státusa töltött be, másfelől, egyben ennek is részeként, mint a veszprémi zenekultúra központja egy speciális többletfeladatot is magas szinten ellátni képes objektummá válhat. A Hangvilla programmal való megtöltéséről elsősorban az önkormányzat által tulajdonolt Veszprémi Programiroda Kft. gondoskodik. Emellett ez az épület az otthona a magántulajdonban álló Pannon Várszínháznak is.

A Hangvilla kulturális központként új és korszerű színháztermével, annak műszaki kiszolgáló egységeivel, továbbá a rendezvények előkészítését szolgáló infrastruktúrájával alkalmas nemcsak valamennyi előadó-művészeti műfaj megjelenítésére, de kiállítások, vásárok, városi ünnepek, konferenciák, fogadások és estélyek, filmszínházi vetítések befogadására is. Egyik leglátogatottabb egysége az Expresszó, a fiatalok kedvelt szórakozóhelye. És bár elsődlegesen és meghatározóan nem a közművelődési, hanem fentiekből is következően a befogadó jellegű, igényes kulturális rendezvények a színtere, szabadidős tevékenységek művelését is lehetővé teszi. E ponton található a Hangvilla (általános) kulturális központi és a (speciális) zenei központi szerepe, s benne előnyt élvez a zenei kultúra mindkét, professzionális és amatőr (közművelődési) területe.

Úgy tűnik, a Hangvilla a megnyitása óta eltelt néhány hónapban valóra váltotta a hozzá fűzött reményeket. A veszprémiek által régóta óhajtott és hiányolt, minden igényt kielégítő koncert- és színházterem egyfelől a legkényesebb ízlést is kielégítő, professzionális produkciók helyszíne, másrészt a város amatőr ének és zenei közösségeinek otthona és próbahelyszínéül is a veszprémi zenei élet központja lett.

2.3.2 Mestermű Galéria: a város első és mindmáig egyetlen magánkézben lévő és működő kortárs művészeti galériája, amelyet 1992-ben hozott létre id. Hegyeshalmi László egykori színházigazgató, a Petőfi Színház örökös tagja, Veszprém Város Díszpolgára. Évente 3-4 kiállítással, számos irodalmi rendezvénnyel, beszélgetéssel, találkozóval vonzza a látogatókat.

A 2000-es évek derekán új kiállítási program részeként Bojtor Károly festményeiből egy évente megújuló válogatást mutatott be. A Bojtor Károly „állandó kiállításból” az özvegy felajánlásának köszönhetően nőtte ki magát a gondolat, hogy Bojtor Károly művei mellett több, Veszprémben született, illetve munkásságukkal, életművükkel a városhoz kötődő kortárs képzőművész munkái, lezárt életművek is kapjanak helyet a kiállításban, így Bognár Zoltán, Ircsik József, R. Kiss Lenke, Kórusz József. Az új állandó kiállítás létrejöttét a gondolat felvetésétől támogatta Veszprém város önkormányzata. A létrejött megállapodás szerint a 2011–2014 közötti évekre a város a Galériát az idegenforgalmi szezon idejére bérbe veszi az új, állandó kiállítás céljára. A kiállítás szakmai felügyeletét „Az ízlés tsinosításáért” Közhasznú Alapítvány Kuratóriuma látja el, míg a kiállítás projektgazdája, 2012-től rendezője és szakmai működtetője a Művészetek Háza, a város saját fenntartású művészeti intézménye.

Az új, kibővített kiállítás továbbá lehetőséget teremt a Veszprémben élt, vagy Veszprémhez kötődő további művészek alkotásainak, kvalitásos, lezárt életműveknek, egy évente megújuló válogatásban, új állandó kiállítás keretében történő bemutatására.

2.3.3 A Pannon Várszínház Veszprém harmadik színháza, magánszínház, amelyet Vándorfi László, a Petőfi Színház volt igazgatója alapított 2001-ben. Eleinte, állandó játszóhely híján a kőszínházi szezont a város több, használaton kívüli épületében töltötte. 2013-tól a Hangvilla ad állandó otthont a társulatnak. Regionális színházként a megye több városában játssza előadásait, így Várpalota–Inotán, Balatonfüreden, Sümegen, Alsóörsön, de fő kötődése mindvégig Veszprém maradt.

A Pannon Várszínház 2012-től létrehozta tánctagozatát, a Veszprémi Táncműhelyt, Krámer György vezetésével. A tavaszi időszakban vendéglőadásokkal, koncertekkel gazdagítja műsorát a Tavaszi Fesztivál keretében. A másfél évtizedes múltra visszatekintő A Tánc Fesztiválja – Kortárs Összművészeti Találkozón a kortárs mozgásművészek mellett a fotó-, a tánc- és a zeneművészet legjelesebb alkotói és alkotásai jelennek meg. Az évente megrendezésre kerülő „A Tánc Fesztiválja” Veszprém város kiemelt fesztiválja.

2.4 Állami tulajdonban, kezelésben lévő intézmények

2.4.1 Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára: általános gyűjtőkörű és területi, azaz megyei illetékességű levéltári intézmény, egyike az ország közlevéltárainak. Anyagának mai összetételét – és ellátandó feladatait is – alapjában egy 1950. évi törvényerejű rendelet határozta meg. Legfontosabb elődei, amelyek anyagát őrzi és kezeli: a régi vármegyei levéltár, a történelmi városok – Veszprém, Pápa – és a községek levéltárjai, a törvényszék és a járásbíróságok levéltárjai, a veszprémi székeskáptalan hiteleshelyi levéltára, a zirci ciszterci és a tihanyi bencés rendházaknak, az egykori uradalmaknak, mint a nagyvázsonyi Zichy-, a pápai Esterházy-, a somlóvásárhelyi közalapítványi uradalomnak a levéltára, azután az Erdődy-család, a Véghely-család és sok kismemesi család levéltára, hegyközségeknek, üzemeknek, jelentősebb tanintézeteknek és számos más szerveződéseknek az iratanyaga.

A rendszerváltás után nagy mennyiségű iratanyaggal gyarapodott tanácsai, vállalati, szövetkezeti és társadalmi szervezetektől. Ma összesen több mint 13 ezer iratfolyóméternyi levéltári anyagot tárol. A mohácsi csata előtti korból 340 oklevelet őriz, a legrégebbit 1214-ből, a besorolt kéziratos térképeinek száma ezer fölött van. Gazdag a vármegye XVIII–XIX. századi levéltára (1849-ig); a polgári kor anyaga viszont nagyon hiányos (1945 előtt).

A levéltár figyelemmel kíséri a szakmai felügyeletére bízott több száz megyebeli "irattermelő" szervezet iratkezelését, és időről időre fogadja tőlük az átvételre érett iratanyagot. Elsődleges feladat az iratok fennmaradásának biztosítása, de a levéltár mint ügyintéző hivatal is működik. Évente sok száz, adatszerűséget, tényközlést, döntést, elhatározást, egyéb jogi körülményt rögzítő okirat felkutatása, hitelesített másolatának kiadása, az okiratokból adatok közhitelű közlése vár rá, amely valamely célból fontos lehet a ma embere, illetve a hivatalok, intézmények, vállalkozások számára is.

A közművelődés területén és tudományos téren is a kiadványmunkában látványosan megmutatkozhat a levéltár. Immár három évtizede jelennek meg kiadványai: forráskiadványok, történelmi tanulmányok, módszertani művek. Házi sokszorosítású összeállításokkal az iskolákat, szakköröket, a honismereti mozgalmat kívánja segíteni.

Önálló nagyrendezvényként 2007 tavaszán került sor a levéltár első nemzetközi – családtörténelmi – konferenciájára. A székházépület földszinti folyosóján alkalmanként kamara kiállítások tekinthetők meg, s az intézmény szakmai múltja is szolgál látnivalóval. Veszprém vármegye 1782. évi nagy levéltári szekrénye, Veszprém város levéltárának szekrénye 1827-ből és a XIX. század elején készült hiteleshelyi levéltári szekrénysor az elődintézményektől örökölt javak.

A Veszprém Megyei Levéltár a felújítást követően 2005-ben vette birtokba jelenlegi székházát, az egykori Magyar Királyi "Kinizsi Pál" Honvéd Altisztképző és -nevelő Intézet 1928-ban emelt impozáns főépületét.

2.4.2 MTA Veszprémi Területi Akadémiai Bizottsága: tudományos szempontból elsőszámú és meghatározó intézmény Veszprémben az 1972-ben alapított Magyar Tudományos Akadémia veszprémi területi bizottsága. Működési területe Fejér, Győr–Moson–Sopron, Komárom–Esztergom, Vas és Veszprém megye. A VEAB szervezetének célja a tudományos munka ösztönzése, koordinálása, ezáltal a régió és az ország gazdasági, kulturális és társadalmi fejlődésének előmozdítása a tudomány eszközeivel. 12 szakbizottságában és a hozzájuk tartozó közel 60 munkabizottságban mintegy 1700 tudományos minősítéssel rendelkező tag végez tudományos tevékenységet. A szak- és munkabizottságokban folyó hazai és nemzetközi kisugárzású tudományos munka mellett előadásorozataival a legmagasabb színvonalon, valódi tudományos ismeretterjesztő feladatot is teljesít: inspirációt, komoly szellemi húzóerőt képvisel a tudományosság iránt érdeklődő, nyitott szellemű veszprémi értelmiség körében.

2.4.3 Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Irodája: 2013. január 1-jétől a korábban jelentősen csökkentett közművelődési szakmai tanácsadó szervezet szerepét látja el, újonnan kialakított keretek között. A Nemzeti Művelődési Intézet az Emberi Erőforrások Minisztériuma országos működési körű közművelődési háttérintézménye, amely alapfeladatainak folyamatos megvalósításával integrálja a közösségi művelődés irányzatait, részt vesz a kistelepülések művelődési lehetőségeinek bővítésében. Az országos hatókörű Intézet tényleges országos közművelődési módszertani hálózat, amely egységes szervezatként működik. A megújuló háttérintézmény útmutatásával megvalósuló fejlesztő, módszertani munkát, az elismert, társadalmi szövetet megerősítő intézménystruktúra biztosítja. A területi munkát a 19 megyében létrehozott megyei irodák látják le.

2.4.4 Villa Romana Baláca – Római kori villagazdaság és romkert: a vidéki múzeumok és könyvtárak az önkormányzatok fenntartásába kerültek 2013. január elsejétől, miután az Országgyűlés 2012. október 8-án elfogadta a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény módosítását. Ez alól nemzeti jelentősége, identitásképző szerepe miatt kivétel tizenhárom muzeális intézmény, amely országos múzeumok tagintézményeként továbbra is állami fenntartásban maradt. A döntés értelmében – a feladat ellátásához rendelkezésre álló személyi, tárgyi és pénzügyi feltételek egyidejű átadásával – 2013. január 1-jétől a Baláca a Magyar Nemzeti Múzeumhoz tartozik.

A villagazdaság Közép-Európa egyik legjelentősebb római kori emléke, egykoron közel 10 hektárnyi területet foglalt magába. Nemesvámos határában, a Balaton-felvidék festői tájában – az egykori Pannonia Provincia területén – 1904-ben földművesek bukkantak a szántóföldben rejtőző római kori földbirtok-központ maradványaira. A több tucat földben rejtőzködő épület romjának feltárása régészeti sikertörténet, az ásatások a mai napig folyamatban vannak. A földbirtok-központ

főépületét számos melléképület egészíti ki; a lakóházakhoz fürdők, gazdasági épületek, és egy monumentális temetkezőhely is tartozik. A feltárás során előkerült leletek, a mindennapi élethez, gazdálkodáshoz használt tárgyak, a lakóépületek itáliai hatást tükröző különleges falfestményei és mozaikpadlói eredeti helyükön láthatóak (a legnagyobbik másolatban). A római kori park része a fűszer és növénykert valamint a Lapidárium is, Veszprém megye különböző településein talált római kori kőfaragások gyűjtőhelye. A park egyben múzeumpedagógiai foglalkozások és rendezvények helyszíne is, egyben fontos turisztikai célpont.

2.4.5 Magyar Építőipari Múzeum – Tegulárium: nem önálló múzeum, szervezetileg 2010-ben vonták össze a Magyar Építészeti Múzeummal. Magyar Építészeti és Építőipari Múzeum néven a Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ kezelésébe került. A veszprémi 3 telephely – egy székhely és további két kiállítóhely – 2011. február óta bezárva áll, nem látogatható. A gyűjtemény legértékesebb részeit tartalmazó Téglagyűjtemény vagy Tegulárium a várbéli önkormányzati tulajdonú ingatlanban, a Művészetek Háza kezelésében lévő Dubniczay-palota egykori magtárából kialakított épületrészben van. Jelenleg a Művészetek Házával történő egyeztetéssel, a turisztikai szezonban a Forster Központtal kötött együttműködés keretében látogatható. További egységei: a Kályhás-mester-ház (Szent István u. 7.) szintén önkormányzati tulajdonú ingatlan, és a Szabadtéri Gyűjtemény (Házgyári út 1.), amely állami tulajdonban van.

Noha Veszprém Megyei Jogú Város nem tulajdonosa magának a gyűjteménynek, az értékes és megbecsült országos gyűjtőkörű közgyűjteményhez városunk ragaszkodik, alapításában történt meghatározó szerepe okán érzelmileg is kötődik. 2012-ben a fenntartói jogokat és szakmai felügyeletet gyakorló EMMI-hez fordultunk azzal a kéréssel, hogy keressünk közösen megoldást a gyűjtemény méltó bemutathatóságára.

2.5 Intézmények egyházi tulajdonban

Veszprém mint ezeréves püspöki (ma érseki) székhely lehetőségei szerint támogatja a kereszténység emlékeinek, kultúrhistoriai csúcsteljesítményeinek és helyi jellegzetességeinek széleskörű bemutatását. Ugyanakkor épít, számít is az itt működő szellemi kapacitásra, az egyházművészeti, liturgiai, könyvkiadási, stb. megnyilvánulásokra. A részben hitéleti, részben kulturális indíttatású megnyilvánulásokat törekszik a polgári lét természetes elemévé tenni, hogy az a veszprémi kulturális összteljesítmény szerves részét képezhesse.

2.5.1 Érseki Hittudományi Főiskola: a Veszprémi Főegyházmegye joghatósága alá tartozó Hittudományi Főiskola keresztény alapon nyugvó nevelési-oktatási szemlélettel végzi tevékenységét, hallgatóinak a keresztény értékrendet bemutatja, a világ teljességét felöleli, a társadalmi életben pedig a szeretetet hirdeti. Az elődjének tekinthető, egykori várbéli papi szeminárium lelkipápszorképző feladatát értelemszerűen ez az intézmény is ellátja, de emellett többek közt hittanári, hitoktatói és szociális munkás képzés is folyik a főiskolán.

2.5.2 Boldog Gizella Királyné Főegyházmegei Gyűjtemény: A 18. században épült Tejfalussy kanonoki ház ad otthont a Veszprémi Érsekség egyházi kincstárának és fő kiállítóhelyének, a magyarországi egyházi kincstárak második leggazdagabb, körülbelül 5000 darabos gyűjteményének. A Gyűjtemény reneszánsz, barokk ötvös-, ortodox liturgikus tárgyait, faszobrait a veszprémi Schmidt-műhelyből, grafikáit, Padányi Biró Márton miseruha-garnitúráját dr. Bánáss László püspök és dr. Klempa Sándor apostoli kormányzó gyűjtötte össze az egyházmegye templomaiból, plébániáiról és a főszékesegyház kincstárából. A Gyűjtemény műtárgyainak egy része püspöki diplomáciai ajándék.

Az intézményt dr. Szendi József veszprémi püspök alapította 1984-ben. Alapító igazgatója Márton Antal kanonok. A Gyűjtemény őrzi a magyar királyné-koronázás több liturgikus műtárgyát, közöttük Vetési Albert püspök Velencében készült 15. századi miseruháját, a koronázási palást Bécsben készült 19. századi másolatát, az Erzsébet királyné koronázási díszruhájából készült miseruhakészletet, Zita királyné koronázási ajándékát, Hornig bíboros pástorbóját, Mindszenty bíboros veszprémi püspöki tárgyait, a firenzei és a velencei reneszánsz festészet, az orosz és a szerb ikonművészet, a bakonyi üveghuták, a Herendi Porcelánmanufaktúra remekeit, Albrecht Dürer tanítványainak műhelyében készült metszeteket és több közel- és távol-keleti, főként török, arab és japán műtárgyat. Az alagsorban lévő értékes kőtár a távolabbi települések műemléképületeit is idézi.

A gyűjteményi kiállítások rendezésén és a műtárgyvédelen kívül a Gyűjtemény feladatkörébe tartozik a várban lévő egyházi műemléképületek: az Érseki Palota, a Gizella-kápolna, a Szent György-kápolna és a Piarista templom látogathatóságának megszervezése és kiállításainak rendezése, az Érseki Palota állandó kiállításának gondozása, koncertek, könyvbemutatók, tematikus előadások, konferenciák szervezése és kiadványok szerkesztése, megjelentetése.

2.5.3 Szaléziánium: a 2011-ben megújult Biró-Giczey Házban, az egykor Madaras háznak is nevezett épületben alakították ki a Szaléziánium Érsekségi Turisztikai Központot azzal a céllal, hogy a Veszprémben érkezők számára élményszerűvé, vonzóvá tegye a történelmi helyszínt, "életre keltse" a várat és egyházi értékeit, programot kínáljon a látogatóknak, lehetőséget biztosítson az interaktív tanulásra. A központ megtestesíti a katolikus egyház azon célkitűzését, hogy a tágabb közönség, a nem vallásos érdeklődők számára is nyitottabbá váljon.

A Szaléziánium az Európai Unió és a magyar állam 747 millió forintos támogatásával, valamint a Veszprémi Főegyházmegye 134 millió forintos önerejével együtt összesen 881 millió forintos összköltségvetéssel valósult meg. A ház kiállításai egyrészt a ház eredeti funkcióit mutatják be, másrészt időszakos kiállításokkal és koncertekkel színesítik a várbéli kulturális kínálatot. A ház földszintjén és pincéjében több látványműhely található, a látogatók megismerkedhetnek a hegedűkészítéssel, a gyertyaöntéssel és az ostyasütéssel. A vetítőteremben virtuális utazáson vehetnek részt, a Halimbáriumban felfedezhetik a gyógynövények világát. Az emeleti termekben barokk falfestmények láthatók, a tetőtéri kiállításon a liturgikus idők és tárgyakat ismerhetik meg, ízelítőt kapnak a Veszprémi Főegyházmegye eddig nem látott értékeiből, megismerkedhetnek az egyházmegye életével, az egyházi évvel. A Szaléziánium egyben a Főegyházmegye kommunikációs központja, egyházmegyei rendezvények, kiállítások szervezője.

2.5.4 Veszprémi Érseki Könyvtár: a Veszprémi Érseki Könyvtár 65 ezer kötetes állománya magába foglalja a Püspöki Könyvtár, a Káptalani Könyvtár és a Papnevelő Intézet Könyvtára együttesen kezelt anyagát. A veszprémi püspöki könyvtár alapítása Padányi Biró Márton veszprémi püspök nevéhez fűződik. A legtöbb mű latin nyelven olvasható. Utóda Koller Ignác, a püspöki palota építtetője az északi emeleti szárnyon, a kápolna mellett művészi berakásos bútorzatú könyvtárszobát létesített, polcain az általa vásárolt könyvek sorakoznak. A könyvtár 4 kódexet, 24 ősnymtatványt, 344 XVI. századi művet, 122 Régi Magyar Könyvtár-sorozatba tartozó munkát, valamint 116 Hungarica jelzésű nyomtatványt őriz. A könyvtár őrizi a bazilika értékes kottatárát, amely fontos 18–19. századi zenei dokumentumokkal rendelkezik.

2.5.5 Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár: két hajdan önálló levéltárat, a Veszprémi Püspöki Levéltárat és a Veszprémi Káptalani Levéltárat foglalja magába. Egyesítésükre csupán a XX. század utolsó évtizedeiben került sor. Valószínűsíthető, hogy Veszprémben az egyházmegye alapításától kezdve őriztek okleveleket. Ennek ékes bizonyítékául Guden vitéz XI. század második felében kelt végrendelete szolgál, amely a levéltár máig féltve őrzött kincse. Bár a középkor folyamán többször is tűzvész pusztította el a várat, s benne a levéltár őrzési helyéül szolgáló székesegyház is, mégis a két levéltárban közel 1800 középkori oklevél maradt fenn.

Jelenleg nyilvános magánlevéltárként működik, vagyis iratanyaga a hatályos jogszabályok szerint ingyenesen kutatható. Az intézmény fenntartója a Veszprémi Érsekség. Tevékenységi köre szerint őrizi a mindenkori püspökségre vonatkozó dokumentumokat és biztosítja ezek fennmaradását, felügyeli a Veszprémi Érsekség fenntartásában működő közcélú intézmények iratkezelését, közérdekű adatot szolgáltat, valamint közművelődési és tudományos munkát folytat. Utóbbi tevékenység keretében kiállításokat, ismeretterjesztő előadásokat és tudományos konferenciákat, illetve – előzetes időpont egyeztetéssel – a közoktatásban résztvevők számára levéltári órákat, az érdeklődők részére levéltári vezetéseket szervez. Mint levéltár tudományos igényű kiadványokat is megjelentet. Több mint nyolcvan éves a Veszprémi egyházmegye múltjából című kiadványsorozat, amely az egyházmegye, és ezen belül természetesen Veszprém múltjának feltárását tűzte ki célul.

2.6 Pannon Egyetem és kulturális intézményegységei

2.6.1 A Pannon Egyetem a Közép-Dunántúli Régió meghatározó felsőoktatási intézménye. 1949-ben alapították, kínálata számos tudományágat lefed: az agrártudomány, a humántudomány, a közgazdaságtudomány, a műszaki és informatikai tudományok, a neveléstudomány, a társadalom- és a természettudományok területén van lehetőség tanulmányokat, szakmai, tudományos tevékenységet végezni. Az intézmény öt karral rendelkezik – Gazdaságtudományi Kar, keszthelyi Georgikon Kar, Mérnöki Kar, Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kar, Műszaki Informatikai Kar –, valamint a régióban több helyszínen (Nagykanizsa, Pápa, Székesfehérvár) is jelen van. Az egyetemnek hét akkreditált doktori iskolája van. Kutatóegyetemként elősegíti a versenyszféra, az üzleti élet, a helyi önkormányzat és a központi kormányzat összefogását.

A város és az egyetem között 2011-ben megkötött együttműködési megállapodás alapján a Veszprém Egyetemi Város Tanácsában rendszeresen megtárgyaljuk a város előtt álló gazdasági, stratégiai kérdéseket, közöttük kulturális témákat is.

A Pannon Egyetemet színes kulturális élet jellemzi. Egyrészt befogadó hely: az egyetem aulája, konferenciatermei, kamaraterme különféle kulturális rendezvényeknek ad otthont. Másrészt programszervezőként aktívan hozzájárul a város kulturális életének gazdagításához: évek óta jelen van a Gizella-napokon és az Utcazene Fesztiválon. A Pannon Egyetem Közművelődési Titkársága, Hallgatói Önkormányzata, Külső Kapcsolatok Irodája széles skálán kínál programokat az egyetemi rendezvényektől, a hallgatók szórakozásán át a városi lakosságnak is szóló kulturális műsorokig.

1969-ben, az akkori Veszprémi Vegyipari Egyetem hallgatói az egyetem vezetésével megegyezve megszervezték az első **Veszprémi Egyetemi Napokat**, mely osztatlan sikert aratott, s népszerűsége töretlen azóta is, mind az oktatók, a hallgatók, a városi polgárok körében.

A Pannon Egyetem minden évben csatlakozik az országos **Kutatók Éjszakája** rendezvénysorozathoz. A programon megnyílnak a laborok, fény derül a tudomány kulisszatitkaira, érdekes előadások, játékok és beszélgetések várják az érdeklődőket. A rendezvény célja, hogy a kutatásokat népszerűsítse, kézzelfoghatóvá tegye azok eredményeit.

Az egyetem **Közművelődési Titkársága** szervezi az egyetemi közművelődési-kulturális programokat. A Pannon Egyetemen több mint ötven öntevékeny csoport működik a Varró Körtől a Borbarátok Társaságán át az Egyetemi Túrázókig, a különböző táncsoportoktól a színjátszó körig. Mivel a hallgatók fogékonyak társaik művészetének figyelemmel kísérésére, az öntevékeny csoportok nyilvános szereplései az egyetemi kulturális élet fellendítésében, a közönségtoborzásban nagy jelentőséggel bírnak. Az egyetemi közművelődés elsősorban a hallgatók és az egyetemi dolgozók kulturális életét hivatott elősegíteni, de a Közművelődési Titkárság programjai nyitottak a város felé is, szorosan együttműködik Veszprém kulturális intézményeivel.

Az intézmény kulturális sokszínűségéhez hozzájárul az **Egyetemi Zenekar** is. A zenekar 2012 tavaszán a Pannon Egyetem hallgatóiból, oktatóiból alakult, hozzájuk volt hallgatók és zenekedvelő veszprémiek csatlakoztak, így a Veszprémi Zeneművészeti Szakközépiskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény diákjai szintén aktív tagjai a komolyzenei formációnak.

A Pannon Egyetem fontosnak tartja hallgatói számára az intézmények közötti átjárhatóság biztosítását, mind Európában, mind azon kívül. Az egyetem nagy sikerrel vesz részt az Erasmus mobilitási programban. 23 országban, 130 egyetemen alakult ki jól működő kapcsolat. A nemzetközi kapcsolatok fontosságát jelzi, hogy szinte minden karon több angol, illetve német nyelven oktatott tárgyat vehetnek igénybe a hallgatók. A külföldi hallgatók bevonásával rendszeresen kulturális programokat szerveznek az intézményben. A Közép-Európai Felsőoktatási Csereprogram, a CEEPUS mobilitási program a közép-európai régió országainak felsőoktatási intézményei számára kínál együttműködési lehetőséget, az oktatói és hallgatói mobilitás támogatásán belül.

A **Balaton Regatta** evezős versenyt minden évben megrendezik Balatonalmádban vagy Keszthelyen azzal a céllal, hogy a kampuszok oktatói, hallgatói megismerkedhessenek egymással, közösen kikapcsolódjanak és összemérjék erejüket a vízben.

2.6.2 A Sziveri Intézet a Pannon Egyetem és Veszprém város együttműködésének részeként 2012-ben kezdte meg működését. A partnerek közös döntése volt a Sziveri János Intézet Közép- és Kelet-Európai Irodalmi és Társadalomtudományi Kutatóközpont, archívum és könyvtár megalapítása. Az intézet az Egyetemi Könyvtár és Levéltár épületében kapott helyet. Feladata a 20. század második felében megjelent és kortárs magyar nyelvű kelet-közép-európai folyóiratok (Echinox, Mozgó Világ, Új Symposion stb.) gyűjtése, a gyűjtemény feldolgozása és digitalizálása, a folyóiratok tematikájára, anyagára épített kutatások, projektek koordinálása és elősegítése. Ez a kutatási irány nyit az adott korszak irodalmi, művészeti, szellemi irányzatainak elemzése, eddig mostohán kezelt életművek (Sziveri János, Hajnóczy Péter stb.) feltárása felé.

2.6.3 Az Egyetemi Könyvtár és Levéltár nyilvános, országos és regionális tudományos szakkönyvtár, amely 1949-ben az egyetem megalakulásával egyidőben jött létre. Korábban kémiai szakkönyvtárként működött, jelenleg az egyetemen oktatót és kutatót tudományágak magyar és idegen nyelvű szakirodalmát, a kötelező és az ajánlott tankönyveket, jegyzeteket és szépirodalmat, valamint az általános tájékoztatást szolgáló műveket gyűjti. A könyvtár egyik fontos feladata az egyetemen készült szakdolgozatoknak, diplomamunkáknak, egyetemi doktori és PhD értekezéseknek, az egyetemi oktatók publikációinak, az egyetem saját kiadványainak gyűjtése és megőrzése.

3. Civil szféra

Az előző, 1996-os kulturális koncepció megalkotása óta ezen a területen tapasztalható a legnagyobb változás. Az évek előrehaladtával mind nagyobb számban vesznek részt a város- és közösségépítésben a helyi egyesületek, klubok, alapítványok, civil közösségek, igen aktívak a kultúra területén is. A Polgármesteri Hivatal civil referense mintegy 220 veszprémi civil szervezettel tart kapcsolatot. Ebből mintegy 80-90 folytat kulturális tevékenységet, de valós számuk vélhetően ennél is többre tehető.

Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata a többször felülvizsgált Civil Koncepcióban fektette le a civil társadalom szervezeteivel való kapcsolattartás szabályait, valamint az együttműködés fejlesztésére alkalmazott eszközrendszer jellemzőit. Az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatainak ellátásában számít a civil szervezetekre, amelyek közösségépítő munkájukon kívül egyre többet segítenek különböző szakmai feladatok ellátásában is. Az együttműködés anyagi bázisát a civil szervezetek támogatására a 2003-ban 16 millió forinttal létrehozott pályázati alap jelentette. Az összeg felével a civil szervezetek működéséhez, programjaihoz járult hozzá az önkormányzat, másik felét a Civil Ház működtetésére, nyugdíjas szervezetek, kiadványok támogatására fordította. 2004-ben a kulturális célra fordított összeg meghaladta a pályázati alap 50 %-át, s ez az arány, jellemzően megmaradt a későbbi években is. Az önkormányzat ezekre, illetve hasonló célokra éves költségvetési rendeletében meghatározott összeg erejéig minden évben biztosítja a megpályázható keretet. Sajnos az előirányzat hol stagnál, hol évről évre kismértékben csökken, a 2013. évben 4 millió forinton áll.

A megpályázható célok köre alig változott, jellemzően program, rendezvény megvalósítása, nemzetközi kapcsolatok ápolása, pályázati alap biztosítása, működési költségekhez való hozzájárulás.

A civil kezdeményezések világából külön említést érdemel néhány jelentős anyagi áldozatot is vállaló egyéni, vagy civil szervezeti kezdeményezés. Ilyen volt például Vass László műgyűjtő felajánlása, aki nemcsak gyűjteményét bocsátotta bemutatásra a város rendelkezésére, de maga is jelentős összeggel támogatta a gyűjtemény elhelyezésére szánt önkormányzati tulajdonú épület rekonstrukcióját, magára vállalta annak jelentős tervezési költségét. De jellemzően nagyon eredményesek az épített örökség védelméért, gyarapításáért kezdeményezett civil összefogások is. A teljesség igénye nélkül: a Várkutat, a Komakutat, Nepomuki Szent János szobrát, a II. világháborús emlékművet, a Bruszniai-emlékművet civil szervezetek, veszprémi polgárok és cégek adományai révén lehetett megújítani, megvalósítani.

Szinte valamennyi civil szervezet működésében kötődik a város valamely kulturális intézményéhez. Jutányosan helyet, termet, infrastruktúrához kedvezményes hozzáférést kapnak, amit produktummal, produkcióval viszonznak a befogadó intézmény saját szervezésű, és nemegyszer a város kisebb-nagyobb eseményein.

3.1 A helytörténet ápolása

A kultúrához köthető civil szervezetek csaknem teljes körűen lefedik a kulturális részterületeket. Egyik legjellegzetesebb terület a helytörténeti kutatás, helyi érték őrzése, mentése, védelme. A helytörténeti kutatás, függetlenül attól, hogy nem intézményesült, valójában a helyi kultúra kiemelt ügyként kezelendő területe kell, hogy legyen! Szerencsés helyzetben vagyunk, mert ezt 1990 óta tudatosan is vallja, s gyakorlatában is követi a veszprémi városvezetés egészen napjainkig. Mi több, a veszprémi történeti kutatás két alalművének, gyöngyszemének, Gutheil Jenő (1977-ben) és Hungler József könyvének korábbi (1986-os) megjelentetése mintegy előkészítette, megalapozta a helytörténet iránti kitüntetett figyelmet. A 90-es évektől aztán sorjázta a kiváló, egy-egy témát alaposan körüljáró dolgozatok, s 1993-ban megjelent a Veszprémi Szemle várostörténeti folyóirat első száma is, amely évi 4 számmal és tematikus kiadványokkal jelenleg is a helytörténeti kutatás aktív műhelye. Nagymonográfia vagy részlet-témák kismonografikus sorozata? Hogyan s miként állhat össze „A” teljes veszprémi történet, a Veszprém-monográfia? A kérdés, mely már évekkel-évtizedekkel ezelőtt megfogalmazódott, ma is eleven és nyitott. Elszánt, elkötelezett, a kutatók többsége által elfogadott, hozzáértő szerkesztő, és a témához méltó nagyságrendű anyagi támogatás egyszerre szükséges a megvalósításhoz. (Az oktatás fejezetében már részben tárgyalt helytörténet az ott felelgetett elemekkel kiegészítve kerekedik egészé!)

Nem kifejezetten helytörténet, mégis a lokális ragaszkodás és helyi kisközösségek építésének szervezetei a városrészi civil szervezetek tevékenysége. Programokkal, a hagyomány élő megjelenítésével, például a 19–20. századfordulós autentikus veszprémi polgári viselet saját költségen történő elkészítésével, büszke felvonultatásával járulnak hozzá a veszprémiség tudatos megéléséhez.

3.2 Nemzetiségi kultúrák

A nemzetiségek kultúráját, hagyományait őrző helyi civil kulturális szervezetek – közöttük is kiemelkedő a német nemzetiség sokoldalú tevékenysége – önmaguk számára a hagyományápolásban, a többségi társadalom irányában pedig kultúrájuk megismertetésében, népszerűsítésében jeleskednek. A város egész közössége előtti megmutatkozás egyik legfontosabb, valamennyi nemzetiség részvételével zajló eseménye a Gizella-napok nemzetiségi programja.

Klasszikusan a kultúra kap nagyobb figyelmet a nemzetközi, **testvérvárosi kapcsolatok** építésében is. A németországi Passauhoz a Gizella-hagyomány hozta közel a mindkét városban működő baráti körök tagjait, míg a magyar- finn barátság ápolói a két nemzet kulturális értékeinek megismerésével foglalkoznak.

Számában és jelentőségében is meghatározó két területet fontos még kiemelni, az **amatőr alkotóművészeket** (képzőművészet, fotográfia, népművészet, háziipar) és az **előadó-művészeket** (versmondás, színjátszás, hangszeres és vokális zene, különösen a kórusmuzsika, továbbá néptánc, mozgásművészet és modern tánc) tömörítő öntevékeny szervezeteket. Az amatőr művészeti együttesek részvétele, produkciói nélkül alig képzelhető el fontos városi esemény.

3.3 Kiemelt művészeti együttesek

Külön kell szólnunk a kiemelt művészeti együttesekről. A felvetés első ízben az 1996-os kulturális koncepcióban jelent meg. A kiemelt együttesek köre azóta csaknem változatlan: a **Mendelssohn Kamarazenekar**, a **Veszprém Táncegyüttes** és **Veszprém Város Vegyeskara** mellé 1998-ban csatlakozott a **Liszt Ferenc Kórustársaság**.

A néptánc együttest leszámítva három együttes Veszprém hagyományosan erős, reprezentatív művészeti ágát, a zenét képviseli. Mindegyik messze teljesíti a tőle elvárt színvonalat. E sikerben nyilván nemcsak büszkén vállalt városi zenetörténetünknek, de a háttérét, bázisát jelentő sokszínű amatőr zenei mozgalomnak, az ebben szereplők teljesítményének, az értő és igényes közönségnek is szerepe van. A négy kiemelt együttesel kezdetben rövidebb időszakokra, majd 2004-től ötéves időtartamra kötött prémium támogatási szerződést az önkormányzat, legutóbb 2009-ben. A kiemelt együttesek körét az önkormányzat közművelődésről és a művészeti tevékenység támogatásáról szóló 14./2012. (III.30.) számú rendelete a következőképpen határozza meg:

„6.§ (1) Az Önkormányzat egy-egy szakterületen legalább tíz éve működő, országos minősítésű, magas színvonalon dolgozó és önálló jogi személyiségű (egyesület, alapítvány) amatőr, félhivatásos művészeti együttest – kérésére – kiemelt együttes kategóriába sorolhatja. A kiemelt együttesek köre nyitott, önkormányzati döntéssel bővíthető, szűkíthető. (3) A kiemelt művészeti együttesek támogatására fordítható keret és az egyes együtteseknek biztosított támogatási összeg az éves költségvetési rendeletben kerül meghatározásra.”

A támogatás fogalma feltételezi a kikötések nélküliséget, azt, hogy a támogatott a támogatásért cserébe nem köteles nyújtani semmiféle szolgáltatást. Ugyanakkor nem szükséges

titkolnunk, hogy a kiemelt együttesek az őket, működésüket szponzoráló közösség számára egyfelől mintegy köszönetképpen, másfelől az őket felnevelő-kibocsátó közösséggel, közönséggel élő kapcsolatban, visszacsatolásban kívánnak lenni, ezért évi maximum négy alkalommal térítésmentesen – vagyis a közösség javára – fellépnek. A rendszer pozitív elemei: az együttesek számára a külső szponzorok megszólításában az önkormányzati támogatás egy sajátos referenciát, garanciát, s mint ilyen felbecsülhetetlen előnyt képvisel, a támogatónak mindenkor minőségi produkcióhoz való hozzájutást, a város nevének, jó hírének öregbítését mindenütt a nagyvilágban, s ötéves időtartama okán mindkét fél számára egyúttal a megbízhatóságot, kiszámíthatóságot is jelenti. (A támogatási konstrukció jó és működik, az idő bizonyította, bevált, de az egyre laposabb önkormányzati erszény egyre kevésbé lesz képes lefedni a színvonal megőrzéséért szükséges szakmai feladatok költségét. Feltétlen szükséges újragondolása.)

3.4 Hivatásos alkotók és szervezeteik

A civil szervezetek között speciális helyzetben vannak a hivatásos művészeket tömörítő szervezetek, s maguk a **hivatásos művészek** is, minden meghatározó művészeti ágban, a képzőművészet, irodalom, zene és színház területén is. A fent említett Mendelssohn Kamarazenekar Egyesület mellett ilyen szervezet mindenekelőtt az 1989-ben alapított **Veszprémi Művész Céh**. Tagjai, bár csak kis részben veszprémi lakosok, főként a képző- és iparművészetben, valamint az irodalomban megmutatkozó művészi tevékenységük városunkhoz (is) kötődik. A Céh más alkotóművészeti civil szervezetekkel ellentétben nem kötődött szorosan egyetlen városi intézményhez sem, s ha mégis, leginkább nyilván a Művészetek Házához. Míg a 90-es évekbeli fénykorában ez a függetlenség éltető eleme volt, a 2000-es évek második felében többször felmerült az intézményesülésnek is egyfajta igénye, pl. egy céhgaléria kialakítása is. A Céh jelenleg keveset hallat magáról, tagsága is átalakult, többen – például a „figurálisok” (F8) – lemondtak céhtagságukról.

Veszprém befogadó város. Egyedi földrajzi elhelyezkedése, a Bakony és a Balaton közelsége nemcsak látogatóként vonzza az ideérkezőket. A csendes bakonyi falvakban, a Balaton-felvidék ízes, hangulatos, kisebb-nagyobb településein számos országos- és világhírű művész él, pihen, dolgozik. Ez önmagában is egy, a közelünkben működő jelentős kreatív potenciál. Szerencsés kulturális és földrajzi adottságainknak köszönhetően magától, mintegy ajándékként érkezett a város hatósugarába.

Tovább erősítette e spontán jelenséget a rendszerváltás eufórikus, tettekre szólító és inspiráló időszaka, az új utakat kereső társadalmi mobilitás, s benne a szellemi horizont átrendeződése is. Érte továbbá Veszprémet még egy jelentős szellemi injektum: a 90-es években vajdasági és erdélyi művészek markáns, sajátos művészi profillal rendelkező kis csoportja telepedett le Veszprémbe, közöttük a szimpzionistákkal. Bizton állíthatjuk, Veszprém egyértelmű nyertese volt e folyamatnak, az ideérkezett alkotók bizonyos mértékig megtermékenyítőleg hatottak szellemi életünkre.

3.5 Irodalmi folyóiratok, színházi élet

Az irodalmi élet hagyományos gyűjtő- és fókuszpontjai a folyóiratok és azok szerkesztőségei. Az elektronikus médiumok és az internet megjelenésével azonban a hagyományos papíralapú médiumok egyre inkább fogyatkoznak, és elveszítik befolyásoló szerepüket. Ha végigtekintünk a veszprémi kulturális folyóiratok helyzetén, közelmúltbeli történetükön, igazolva látjuk ezt a megállapítást. Az elmúlt 10 évben három folyóirat hallgatott el: az **Új Horizont**, a **Comitatus** és a **Pro Philosophia** (igaz, ez utóbbi helyébe a kiadó Veszprémi Humán Tudományokért Alapítvány 2005-ben **Mediterrán Világ** címmel új folyóiratot indított. Az **Ex Symposion** – nem kis részben anyagi nehézségek miatt – szintén veszített korábbi hangadó szerepéből.

Pozitív fejlemény ugyanakkor a **Veszprémi Szemle** örvendetes reneszánsza, amely jelenség a helytörténet korábban már körülírt előtérbe kerülésének köszönhető. Külön kell szólnunk a 2000-ig **Vár Ucca 17**, majd 2001-től **Vár Ucca Műhely** néven működő kiadónkról és az ugyanezen néven megjelenő folyóiratunkról. A Művészetek Háza gondozásában évente 2-4 számmal megjelenő szépirodalmi folyóirat és a köréje szerveződő alkotói kör egyfelől a helyi szellemi műhely szerepét hivatott betölteni. Másfelől, kiadóként, jelentős a lokális művelődéstörténet ápolásában, az elfeledett vagy kevésbé ismert személyiségek és teljesítmények köztudatba emelésében, kanonizálásában elért eredménye (Vár Ucca 17 és Vár Ucca Műhely Könyvek), valamint a veszprémi, vagy pannon táji kötődéssel rendelkező kortárs irodalom megjelentetése.

S végül, de nem utolsó sorban a kulturális közélet fontos tényezője egy pezsgő, szellemileg provokatív, érzelmet és gondolatot egyaránt felkavaró **színházi kultúra** is. Szellemi megújulásunkhoz égető szükségünk van beszélgetésre, együtt gondolkodásra, értelmes és valódi kérdés felvetéssel megszólító színházra, a jó szöveg feszültségével terhes színpadra. A szellemi megújulás e művészetek segítségével nélkül elképzelhetetlen.

4. Rendezvények

Veszprém az utóbbi évtizedben több fontos, igazán ismertté és népszerűvé vált, jól azonosítható, csak városunkra jellemző fesztivált indított el és vitt sikerre. Újabbán a Királynék városát már „fesztiválvárosként” is emlegetik, aminek oka egyfelől néhány kiemelkedő rendezvény kedveltsége és zajos sikere, másrészt a teljes rendezvénypaletta időbeli és jellegbeli gazdagsága is. Olyannyira, hogy az alig pár éves szlogenünk, amely ezt a rendezvényívet időben így határozta meg: „(Boldog) Gizellától Szent Mihályig”, hamarosan – meglehet, már jövő tavasszal – cserére, átírássra szorul. S amint a kiemelt művészeti együttesek magas színvonalú teljesítménye mögött is meghúzódik a sok kisebb-nagyobb együttes térben és időben is széles skálán mozgó teljesítménye, úgy a nagyrendezvények, kiemelt fesztiválok háttérében is sok kisebb-nagyobb rendezvény tapasztalata, sikere munkál.

4.1 Kiemelt fesztiválok

Az elmúlt másfél évtized, különösen az elmúlt 10 év tapasztalata megmutatta, hogy a **kiemelt fesztiválok** körébe sorolt nagyrendezvényeknek két jól megkülönböztethető típusa van: az egyikbe a külső szervezők, a másikba a meghatározóan intézményi háttérrel rendelkező szervezők rendezvényei tartoznak. A külső szervezők fesztiváljainak közös jellemzői: biztos alapot nyújtó, a rendezvény léptékéhez képest azonban kisebb mértékű önkormányzati támogatással, meghatározóan pályázati és szponzori finanszírozással működnek. Ide sorolható az **Utcazene Fesztivál** és a **Veszprém Fest** (Veszprémi Ünnepi Játékok), e két, mára meghatározó és legnagyobb léptékű, gyakran – némi képzavarral ugyan, de a hozzá való viszonyulásunkat jól reprezentáló módon – csak zászlóshajónak emlegetett rendezvényünk.

A két rendezvény kevés közös vonásának egyike, hogy nagyszámú közönséget szólítanak meg, az UZ esetében ez szó szoros értelemben tömeget, többtízezes nagyságrendet jelent. Ezen kívül másban alig, hacsak nem példátlan sikerességükben, kedveltségükben mutatnak hasonlóságot. Töretlen fejlődésük és nivelláló hatásuk annak a tanulságnak a kimondására kötelez bennünket, miszerint mindazon nagyrendezvényeinket, amelyek ezt jellegüknél fogva lehetővé teszik, ezen a működési elven érdemes, szabad megszervezni és fenntartani.

A másik rendezvényi körbe a több közművelődési elemet, vagy korlátozottan piacósítható elemet tartalmazó, valamint a rétegekültúrát képviselő nagyrendezvények sorolódnak: **Gizella-napok**, **Táncfesztivál**, **Kabóciádé**, **Vivace**, Veszprémi Nyári Fesztivál, **Gyermekfesztivál** és – bár nem tartozik a kiemelt kategóriába – a **Szent Mihály-napi búcsú**. A kiemelt fesztiválok támogatásának rendjét az önkormányzat közművelődésről és a művészeti tevékenység támogatásáról szóló 14./2012. (III.30.) számú rendelete így szabályozza: „7.§ (1) Az Önkormányzat nemzetközi és országos jelentőségű kulturális fesztiválokat, idegenforgalmi vonzerővel bíró, jelentős múlttal rendelkező kulturális nagyrendezvényeket a kiemelt fesztivál kategóriába sorolhatja. A kiemelt fesztiválok köre nyitott, önkormányzati döntéssel bővíthető, szűkíthető. (3) A kiemelt fesztiválok támogatására szolgáló keret és az egyes fesztiválok számára biztosított támogatási összeg az éves költségvetési rendeletben kerül meghatározásra.” A kiemelt fesztiválok köréről legkésőbb 2014-ben kell újra döntenünk.

4.2 A közművelődés nagyrendezvényei

A nagyrendezvények körén kívül eső, azt mintegy kiegészítő rendezvényi kínálat igen gazdag, rengeteg eseti, egyszeri lehetőséget is tartalmaz. Az állandó, vagy visszatérő kínálatból csak példaként néhány fontos, kedvelt rendezvény: Magyar Kultúra Napja, Művész Korzó, Mesterek hegedűi a hegedűk mesterének városában, Költészet Napja, Ünnepi Könyvhét, Gyermeknap, Verbunkos Fesztivál, Kulturális Örökség Napja, Kabóca Mesefesztivál, Illatos Advent, Karácsonyi koncert, Gyulafirátót és Kádárta városrészi közösségi rendezvényei falunapokkal szüreti vigassággal, stb. és természetesen a nemzeti ünnepek. A „kevesebb néha több” elve alapján megfontolandó volna kijelölni

ebből is néhányat, amelyekre így több energia, több figyelem juthatna, aminek a segítségével lehetőség nyílna mind az eseményhez, mind a Veszprémhez méltóbb keretek megteremtésére.

5. A kultúra finanszírozásának jelenlegi rendszere

Magyarországon a rendszerváltás utáni első évtizedet, a '90-es éveket – a hatalmi struktúra átrendeződése mellett – tekinthetjük kulturális életünk átértékelődési folyamatának is. Ebben az időszakban alakultak ki városunkban is a ma is meglévő intézményi, támogatási és finanszírozási viszonylatok, illetve az önkormányzati szerepvállalás rendszere. E szerepvállalás, belső hangsúlyait tekintve, folyamatosan változott, átrendeződött, átértékelődött, ugyanakkor – nagyjában és kívülről rátekintve – a 2000-es évek elejére kialakult szerkezet a továbbiakban alig változott. Ennek okaként talán a stagnáló jogszabályi környezetet említhetjük első helyen. Ami komoly ellentmondásban áll az elmúlt évtized történéseivel, az élet minden területét, így a kultúrát is érintő, alapjaiban megrázó óriási átalakulással (uniós csatlakozás, gazdasági világválság, mértéktelen eladósodás, globalizációs sokk). Mindez kihívások elé állítja a kulturális élet hazai szereplőit, s benne általában a magyar városokat, önkormányzatokat is.

5.1 Az önkormányzati részvétel nagyobb tételei

A./ Közművelődési és közgyűjteményi intézmények működési feltételeinek biztosítása kötelezően ellátandó feladat, színházak fenntartói szerepvállalása önként vállalt feladat.

B./ Kötelező feladatok ellátása: nemzeti ünnepek megtartása, közösségi tér biztosítása, közművelődési feladatellátás biztosítása, támogatása, új kezdeményezések, kulturális kínálatbővítés feltételeinek biztosítása. Utóbbi feladatra, annak konkrét elemeire korábban célonként, feladatonként elkülönített összegek álltak rendelkezésre. Például kiadvány támogatása, filharmónia koncert támogatása, új kezdeményezések támogatása stb. 2012-ben első ízben vontta össze az önkormányzat a több, kisebb célkeretet, és azt egy megpályázható keretbe helyezte, ez a Kulturális kínálat bővítése keret. A pályázatok szakmai bírálatára a Veszprémi Kultúráért Közalapítvány kuratóriumát kérte fel.

Az önként vállalt feladatok köre és nagyságrendje jelenti azt a határt, amittől számítva látható, mit s milyen mértékben támogat a közösség. Veszprém város önkormányzata e körön belül is tovább differenciált, bizonyos kulturális teljesítményeket az átlagos támogatási mértéket meghaladó, azaz kiemelt támogatásban részesít. Erre alkotta meg a **kiemelt művészeti együttesek** és a **kiemelt fesztiválok** támogatási kereteit. Emellett több olyan kisebb-nagyobb feladatot – esetenként, pl. nemzetközi kapcsolatok ápolása, városmarketing, arculat kialakítása – is ellátunk, amely meghatározóan a megyeszékhely, megyei jogú város ranghoz obligát, presztízs-jellegű feladat, de épp ezen kiadások (bizonyos része, %-a) gyakorta kulturális célokat is támogatnak, akár konkrétan is, akár csak azzal, hogy kulturális szereplőket, területeket, intézményeket helyzetbe hoznak. Jellemzően ilyen például a civil pályázati keret, a nemzetközi kiadásokra vagy a turizmus támogatására fordított költségvetési összeg.

6. A kulturális élet jogszabályi háttere

6.1 Nemzetközi jogi szabályozás

Az Európai Unió Kulturális politikájának alapját az Európai Közösséget Létrehozó Szerződés 151. cikkelyének (1) bekezdése így fogalmazza meg: „A Közösség hozzájárul a tagállamok kultúrájának virágzásához, tiszteletben tartva nemzeti és regionális sokszínűségüket, ugyanakkor előtérbe helyezve a közös kulturális örökséget”.

A **Nizzai Szerződés** 151. cikke megteremti az alapját azoknak a fellépéseknek, amelyek a tagállamok tevékenységeinek ösztönzésére, támogatására és szükség esetén kiegészítésére irányulnak, tiszteletben tartva a nemzeti és regionális sokszínűséget, ugyanakkor előtérbe helyezve a közös kulturális örökséget. Az EU által a kultúra területén végzett tevékenységekre a szubszidiaritás és a kiegészítő jelleg elve érvényes.

A **151. cikk** lehetővé teszi a tagállamok tevékenységének támogatását és kiegészítését a következő területeken: az európai népek kultúrája és történelme ismeretének és terjesztésének javítása, az európai jelentőségű kulturális örökség megőrzése és védelme, nem kereskedelmi jellegű kulturális cserék, valamint a művészeti és irodalmi alkotás, beleértve az audiovizuális ágazatot is. E cikk arról is rendelkezik, hogy a Közösség a Szerződés egyéb rendelkezései szerinti tevékenysége során figyelembe vegye a kulturális szempontokat is. Ezen kívül erősíteni kell az együttműködést a harmadik országokkal és a kultúra területén hatáskörrel rendelkező nemzetközi szervezetekkel, különösen az Európa Tanáccsal.

Az **Alapjogi Charta** 13. cikke leszögezi: „A művészet és a tudományos kutatás szabad.” A 22. cikk pedig előírja, hogy „Az Unió tiszteletben tartja a kulturális, vallási és nyelvi sokféleséget.”

A **Lisszaboni Szerződés** megerősíti a kultúra jelentőségét. Már az Európai Unióról szóló szerződés preambulumban is szerepel, hogy „ÖSZTÖNZÉST MERÍTVE Európa kulturális, vallási és humanista örökségéből”. A Szerződés céljai között szerepel, hogy az Unió tartsa tiszteletben saját kulturális és nyelvi sokféleségét, továbbá biztosítsa Európa kulturális örökségének megőrzését és további gyarapítását (EU-Szerződés 3. cikke). A Unió hatásköreit a kultúra területén a következőképpen pontosítják: „Az Unió hatáskörrel rendelkezik a tagállamok intézkedéseit támogató, összehangoló vagy kiegészítő intézkedések végrehajtására”.

2007 májusában az Európai Bizottság fontos közleményt fogadott el **„Európai kulturális program a globalizálódó világban”** (COM(2007) 242) címmel. E közlemény új stratégiai célokat fogalmazott meg az Unió kulturális tevékenységei számára. A fő célok:

- a kulturális sokszínűség és a kultúrák közötti párbeszéd előmozdítása;
- **a kultúra mint a kreativitás katalizátorának támogatása** a lisszaboni stratégia keretében;
- az Unió **nemzetközi kapcsolatainak lényeges elemeként a kultúra támogatása**.

A kulturális miniszterek tanácsa már a 2008–2010-es időszakra öt kiemelt cselekvési területet határozott meg. Ezek közé tartozik a művészek helyzetének javítása, a kulturális ágazat jobb

összehasonlíthatóságára szolgáló statisztikák és adatok gyűjtése, valamint **a kulturális iparágak potenciáljának kibontakoztatása**. A kiemelt célok és gondolatok mindegyike kiválóan illeszkedik nemzeti kulturális irányainkhoz.

6.2 A hazai jogi környezet

Az Európai Unió szabályozása elsősorban irányelvekre épül, nem konkrét intézkedéseket tartalmaz, és nem használja a „közművelődés” fogalmát, mint a kultúra részét képező, szűkebb egységet. A hazai jogi szabályozás viszont konkrét kereteket alkot a közművelődéssel és annak intézményrendszerével, az állam és alrendszereinek feladataival kapcsolatban. Részletesen szabályozza továbbá a közgyűjtemények – a muzeális intézmények, könyvtárak, levéltárak –, valamint az előadó-művészeti szervezetek működésének, támogatásának kereteit.

- **Magyarország Alaptörvénye** XI. cikkének 1. bekezdése kimondja, hogy valamennyi magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez;

- **Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény** a helyi önkormányzatok kötelező tevékenységei közé sorolja „a közművelődési tevékenységek támogatását”; 13. § (1) 7. pontja kimondja: kulturális szolgáltatás, különösen a nyilvános könyvtári ellátás biztosítása; filmszínház, előadó-művészeti szervezet támogatása, a kulturális örökség helyi védelme; a helyi közművelődési tevékenység támogatása;

- **A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény** (továbbiakban: **Kulturális törvény**) alapvető célja „szabályozni a közművelődési tevékenységek feltételrendszerét”. Ennek megfelelően a törvény rendelkezik a közművelődés általános szabályairól, a települési önkormányzatok feladatairól a közművelődés területén, a finanszírozás alapelveiről, valamint egyéb szabályokról;

- **Az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló 2008. évi XCIX. törvény** (továbbiakban **Előadó-művészeti törvény**);

- **Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény**.

6.3 Helyi szabályozás

Az Önkormányzat a Kulturális törvényben előírt kötelezettségének eleget téve először 2003-ban alkotott rendeletet az önkormányzat közművelődési feladatairól (37/2003. (IV.27.) Ör.), majd több ízben felülvizsgálva azt,

- **Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének a közművelődési tevékenység és művészeti élet támogatásáról szóló 14/2012. (III. 30.) számú rendeletével új jogszabályt alkotott.**

A Kulturális törvényből eredő rendeletalkotási kötelezettségünknek tehát eleget tettünk, sőt volt egy mára már érvényét veszített, 1996-ban megfogalmazott kulturális koncepciónk is. A koncepció

összefoglalta a rendszerváltás nyomán városunk kulturális életében bekövetkezett nagy horderejű változások gazdasági, társadalom-, és művészetpolitikai tényezőit, rögzítette a 90-es évek második felére kialakult kulturális statusokat, felvázolta a középtávú terveket. Utóbbiakból az életképes elképzelések mára megvalósultak (ld. kiemelt együttesek és fesztiválok támogatási rendszere), mások felülíródtak (városi képtár létrehozása), vagy egyszerűen a körülmények, lehetőségek és igények realizációjában kihullottak (ld. polgári kaszinó).

Jelen helyzetben, amikor az állami, a területi és helyi önkormányzati feladatok delegálásának – beleértve a kultúra és a helyi közművelődés területét is érintő – átalakítása lényegében lezajlott, szükséges és elodázhatatlan, hogy az így kialakult helyzeten végigtekintve, adottságainkat, tapasztalatainkat, lehetőségeinket számba véve új víziót fogalmazzunk, új célokat tűzzünk ki, céljainkat és terveinket, jövőképünket felvázoljuk, egy átfogó, a közművelődést is magában foglaló kulturális koncepció kialakítását megkezdjük.

6.4 Szakmapolitikai szabályozás

Gondolkodásunk, koncepció alkotásunk során a jogszabályi keretek mellett figyelembe kell venni a 2012. januártól közzétett **„A magyar közművelődés szakpolitikai koncepciója”** című alapdokumentumot is, amely meghatározza a szakmai fejlődés alapértékeit, és összefoglalja a 2020-ig terjedő időszak fejlesztési irányait.

„A magyar közművelődés ma is egy a nemzet jövőjével, mert a közművelődésben a kultúra épít nemzetet.”

A szakpolitika akkor lesz eredményes, ha elősegíti az értékek összeadódását, kölcsönhatását a szakterületek között, ha a sokféle teremtő-alkotó szándékhoz támogatón tud kapcsolódni. A közművelődést olyan személyiség-, közösség- és társadalomfejlesztő programnak tekinti, amely feltételezi a polgárok aktív részvételét, közösségi művelődését.

A legáltalánosabb követelmény az együttműködés, összefogás, az értékek együtthatásának elősegítése, értékmentés és értékteremtés, amelynek rendezőelve a minőség. **A feladatokat differenciált körben**, az intézmények, a civil szervezetek és a személyes aktivitások szoros egységében **kívánja megvalósítani.**

A finanszírozás területén állami és helyi szinten is a normatív támogatás szakterületi gyakorlatának profiltisztítása mellett **a feladat- és teljesítménymutatókra épülő program- és feladatfinanszírozásból adódó új működési rendszer valósul meg** a közművelődési intézményekben is.

Továbbra is **fennmarad** az önkormányzati támogatás arányához igazodó, működést segítő **érdekeltségnövelő, ösztönző rendszer**, ugyanakkor a kulturális vidékfejlesztés keretében támogatni fogják az önkormányzatok, kistérségek, szervezetek összefogását, a helyi értékeket segítő kulturális projekteket, rendezvényeket.

7. A Kulturális koncepcióban tárgyalt kilenc pillér

7.1 A közművelődési intézmények a magyar közművelődés alapintézményei. A legnagyobb közhasznú feladatot végző országos intézményhálózatot **a művelődési házak és hasonló intézmények**, összefoglalóan **közművelődési intézmények** alkotják. A Koncepció kiemeli, a kormányzat az Alaptörvényben rögzített művelődéshez való jog érvényesítése érdekében **elkötelezte magát ezeknek az intézményeknek a védelme, egy sokszínű, strukturált közművelődési intézményrendszer fenntartása, állami támogatásuk garantálása mellett.**

7.2 A felnőttképzés a közneveléssel egyetemben a reformkori kezdetektől napjainkig meghatározza a művelődés helyzetét az országban. A lakosság műveltségi szintjének alakulásában a köznevelés alapozó funkciója mellett a felnőttképzés befolyása jelentős. Várható az esélyegyenlőtlenséget csökkentő, társadalmi kohéziót elősegítő programok fejlesztése, a közművelődési szakemberek szakmai felkészültségének javítása, tudásának folyamatos megújítása.

7.3 A közösségi művelődés a magyar közművelődés megújulásának alapja, valamennyi szakág közös nevezője, integrálója. Nem központi kultúrpolitikai célok megvalósításaként, hanem a helyi közösségi kezdeményezések társadalmi hálózatba fonódó nemzeti együttműködésként látja, láttatja a művelődés komplex folyamatát, rendszerét.

Elsődleges cél a közösségek létrejöttének, megerősödésének elősegítése, ösztönzése, szakmai- módszertani támogatása, tehát a közösségek fejlesztése a helyi gazdaságélénkítő, önfoglalkoztatást elősegítő sajátosságok kreatív feltárása, az emberek társadalmi- gazdasági részvételének fokozása.

7.4 A kulturális vidékfejlesztés programjának fő feladata a területi adottságokból adódó esélyhátrányok mérséklése, a helyi életminőség javítása. A kulturális vidékfejlesztés sokszínű programja fél évtized alatt a közművelődés állami támogatásának elismert, stratégiaileg megalapozott fejlesztési területévé vált.

A közművelődést szolgáló épített környezet megújulása terén olyan fejlesztések szükségesek, amelyek hozzájárulnak az adott térség kulturális hagyományainak, szellemi és természeti kincseinek gondozásához, hazai, nemzetközi meg- és elismertetéséhez, értéktárak összeállításával, a helyi értékek tudatosításával. Növelik a térségek gazdasági, szellemi potenciálját, vonzerejét, elérik, aktivizálják a fiatalokat.

7.5 Határon túli magyar kultúra kérdésében a Koncepció fejlesztési irányokat és tartalmakat fogalmaz meg az egyes magyarlakta régiók közösségei számára. Kiemelt céljának tekinti az egységes értékrenden, kulturális hagyományokon és módszereken alapuló magyar közművelődés azonosságainak bemutatását, szereplőinek segítségét, és azt, hogy eszközei, eredményei széles körben elérhetővé váljanak.

7.6 A kulturális örökség digitalizálása. A nemzeti digitális kultúra rendszerének és tartalmának létrehozásával új lehetőségek nyíltak a közművelődés fejlesztése számára, ami kiszélesíti

a korábban rendelkezésre álló lehetőségeket. Szükséges a közművelődési intézményrendszer bekapcsolódása a nemzeti kreatív és kulturális ipari szolgáltatásokba, a szolgáltatások hazai és nemzetközi fejlesztéseibe. Ennek keretében meghatározó a nemzeti kultúra kreatív, kulturális szolgáltatóipari átalakítása – azaz a kultúra nemzetgazdasági szerepkörének pozicionálása.

A Magyar Nemzeti Digitális Archívum (MaNDA) a nemzeti kultúra digitális közgyűjteményének ernyőszervezetéként, egységes rendszerbe foglalja a nemzeti kulturális örökség digitális tartalmait. Cél a közművelődési intézményrendszerben MaNDA-Pontok létrehozása, ahol lehetővé válik a digitalizált nemzeti kulturális értékek elérése. A közművelődési intézményrendszer bekapcsolódik a nemzeti kreatív és kulturális ipari szolgáltatásokba, a szolgáltatások hazai és nemzetközi fejlesztéseibe, Kulturális Közfoglalkoztatási Program valósulhat meg.

7.7 Ifjúsági közművelődés támogatása: a fiatalok által megfogalmazott igényeket, problémákat kell a középpontba helyezni, figyelembe véve azokat a horizontálisan működő nagy rendszereket, amelyek hozzájárulnak az ifjúsági művelődést és fejlesztést szolgáló törekvések eredményinek a szinergiájához. Ennek érdekében megfogalmazott célok, tevékenységek:

- a fiatalok közvetlen megszólítása, bevonása a döntéshozatalba, élő párbeszéd folytatása, lehetővé téve, hogy az érintettek részt vegyenek az ifjúságot érintő programok előkészítésében, megtervezésében és végrehajtásában.

- az oktatási és kulturális szakpolitikák kölcsönös egymásra épülése, törekvés a köznevelésre fókuszáló szemlélet művelődési gyakorlatba történő integrálására, biztosítva a hallgatók és a helyi közművelődési, kulturális intézmények, valamint előadó-művészeti szervezetek közötti együttműködések kialakítását.

- ifjúsági közösségi terek kialakítása, a fiatalok világképéhez igazodó korosztály specifikus szórakozási igények kielégítése, a kulturális szakemberek közreműködésével kidolgozott modellek, megfelelő módszerek és eszközök alkalmazása, az ifjúság saját nyelvén történő megszólítása, úgy, hogy a gyermekek és fiatalok a kulturális hagyományok hordozói legyenek, amelyek összekötik őket az elmúlt nemzedékekkel.

7.8 A hagyományápolás szakágai legtöbb esetben a kulturális infrastruktúra bázisán működnek, de feltétlenül szükséges a civil társadalom és szervezeteinek megszólítása és közreműködése. Feladatok:

- a tudományos, a közgyűjteményi, valamint a művészeti és oktatási területtel való szoros kapcsolattartás;

- a helyi hagyományok összegyűjtése, közkinccsé tétele és hasznosítása a zsűrizett, igényes, szakmailag minőséget jelentő hiteles kultúraközvetítés, amely a folklór és tárgyi kultúra vonatkozásában egyaránt fontos;

- a Szellemi Kulturális Örökség listájára történő felterjesztés, értékeink megőrzése.

7.9 A magyar nyelv ügye kulturális örökségünk megőrzésének feltétele, a magyar közművelődés tartalmainak hordozója. A közművelődésnek megfelelő szerepet kell kapnia a magyar

nyelv megőrzésében és népszerűsítésében, gazdagságának és versenyképességének megtartásában és fejlesztésében, az újjászerveződő köznevelés rendszeréhez igazodva, vele együttműködve kell megtalálni az egész napos tevékenységéhez illeszthető, illetve a kötelező iskolai nevelésből kikerülő korosztályok számára alkalmazható anyanyelvi tudást és kompetenciákat fejlesztő programok kidolgozásának és végrehajtásának módját.